

فرهنگ عزاداری

تلفیقی از رهنمودهای کاربردی و احکام عزاداری با رویکرد محرم

فهرست

۲	پیش مقدمه
۲	مقدمه
۴	پیشگفتار
۴	اهمیت عزاداری
۶	بانوان
۷	بدعت در عزاداری و زیارت
۷	بوسیدن عتبه
۷	پیرایه ها و خرافه ها
۹	تبرعات و نذورات
۱۰	تعزیه و شبیه خوانی
۱۱	تعظیم شعائر
۱۱	تمثال معصومین علیهم السلام
۱۲	رسم غلط
۱۲	روضه خوانی
۱۲	زنجیر زنی
۱۳	عزاداری سنتی
۱۴	علم و علامت در عزاداری
۱۵	غلو
۱۶	قمه زنی
۱۸	لباس مشکی در عزای اهل بیت علیهم السلام
۱۸	مجالس عزاداری
۲۱	مجالس وعظ و خطابه
۲۱	مداحی
۲۴	مزاحمت - نارضایتی
۲۴	مسجد
۲۴	منابع و مقاتل
۲۵	موسیقی در عزاداری
۲۵	نذر
۲۸	نقل مطالب بی مأخذ در عزاداری
۲۹	نگرانی ها و آسیب شناسی
۳۱	نماز
۳۲	نماز جماعت ظهر عاشورا
۳۲	نهی از منکر
۳۲	وقف
۳۳	وهن مذهب
۳۵	حسن ختام

فرهنگ عزاداری

تلفیقی از رهنمودهای کاربردی و احکام عزاداری با رویکرد محرم

پیش مقدمه

استاد شهید، آیت الله مرتضی مطهری :
پیشوایان دین از زمان پیغمبر اکرم و زمان ائمه اطهار دستور اکید و بلیغ داده اند که باید نام حسین بن علی زنده بماند، باید مصیبت حسین بن علی هر سال تجدید شود .
چرا ؟

خواستند حسین علیه السلام سالی یکبار با آن ندهای شیرین و عالی و حماسه انگیزش ظهور پیدا کند و پرتویی از روح حسینی در این ملتها بتابد.
مجموعه آثار جلد ۱۷ صفحه ۹۰

مقدمه

عمق این کاری را که شما دارید و عمق ارزش مجلسهای عزاداری، کم معلوم شده است و شاید پیش بعضی هیچ معلوم نشده است. اینکه در روایات ما برای يك قطره اشك برای مظلوم كربلا آن قدر ارزش قائلند، حتی برای تباکی- به صورت گریه در آمدن- ارزش قائلند، نه از باب این است که سید مظلومان احتیاج به این کار دارد و نه آن است که فقط برای ثواب بردن شما و مستمعین شما باشد. گرچه همه ثوابها هست، لکن چرا این ثواب برای این مجالس عزا آن قدر عظیم قرار داده شده است، و چرا خداوند تبارك و تعالی برای اشك و حتی يك قطره اشك و حتی تباکی آن قدر ثواب داده است؟ کم کم مسأله از دید سیاسی اش معلوم می شود و ان شاء الله بعدها بیشتر معلوم می شود. اینکه برای عزاداری، برای مجالس عزا، برای نوحه خوانی، برای اینها، این همه ثواب داده شده است، علاوه بر آن امور عبادی و روحانی، يك مسأله مهم سیاسی در کار بوده است. آن روزی که این روایات صادر شده است، روزی بوده است که این فرقه ناحیه مبتلا بودند به حکومت اموی و بیشتر عباسی و يك جمعیت بسیار کمی، يك اقلیت کمی در مقابل قدرتهای بزرگ در آن وقت، برای سازمان دادن به فعالیت سیاسی این اقلیت، يك راهی درست کردند که این راه، خودش سازمانده است و آن، نقل از منابع وحی [است] به اینکه برای این مجالس این قدر عظمت است و برای این اشکها آن قدر در دور و بر این اشکها و عزاداریها، شیعیان با اقلیت آن وقت اجتماع می کردند و شاید بسیاری از آنها هم نمی دانستند مطلب چه هست، ولی مطلب، سازماندهی به يك گروه اقلیت در مقابل آن اکثریتها [بود]. و در طول تاریخ، این مجالس عزا که يك سازماندهی سرتاسری [در] کشورها است، کشورهای اسلامی است و در ایران که مهد تشیع و اسلام و شیعه است، در مقابل حکومتهایی که پیش می آمدند و بنای بر این داشتند که اساس اسلام را از بین ببرند، اساس روحانیت را از بین ببرند، آن چیزی که در مقابل آنها، آنها را می ترساند، این مجالس عزا و این دستجات بود. در دفعه اول که مرا از قم گرفتند و بردند، در بین راه بعضی از این مأمورینی که بودند در آن اتومبیل من، می گفت که ما که آمدم سراغ شما، از این چادرهایی که در قم بود، می ترسیدیم که مبدا اینها مطلع بشوند و ما نتوانیم انجام وظیفه کنیم. اینها که هیچ، قدرتهای بزرگ از این چادرها (ی عزاداری) می ترسند. قدرتهای بزرگ از این سازمانی که بدون اینکه دست واحدی در کار باشد که آنها را مجتمع کند، خود به خود ملت را به هم جوشانده اند در سراسر يك کشور، کشور پهنای، در ایام عاشورا و در دو ماه محرم و صفر و در ماه مبارك، [می ترسند]. این مجالس است که مردم را دور هم جمع کرده است. و اگر يك مطلبی بخواهد برای اسلام خدمتی بکند و شخصی بخواهد که مطلبی را بگوید، سرتاسر کشور به واسطه همین گویندگان و خطبا و ائمه جمعه و جماعت یکدفعه منتشر می شود و اجتماع مردم در تحت این بیرق الهی، این بیرق حسینی، اسباب این می شود که سازمان داده شده باشد. اگر قدرتهای بزرگ در منطقه های خودشان بخواهند که يك اجتماعی ایجاد کنند، با فعالیتهای زیادی که شاید چند روز یا چند دهه می کنند، در يك شهری، يك عده- فرض کنید- صد هزار نفری، پنجاه هزار نفری با خرجهای زیاد و زحمتهای زیاد مجتمع می شوند و به قول آن کسی که می خواهد صحبت کند، گوش می دهند. لکن شما می بینید که برای خاطر همین مجالسی که مردم را به هم پیوند داده است، این مجالس عزایی که مردم را به هم جوش داده است، به مجرد اینکه يك مطلبی پیش می آید، در يك شهر نه، در سرتاسر کشور، تمام قشرهای مردم و عزاداران حضرت سید الشهدا مجتمع می شوند و احتیاج به اینکه زیاد زحمت کشیده بشود و تبلیغات بشود ندارد؛ با يك کلمه، وقتی مردم ببینند که این کلمه از حلقوم سید الشهدا- سلام الله علیه- بیرون می آید همه با هم مجتمع می شوند.

« السلام عليك يا ابا عبد الله الحسين »

اینکه بعضی از ائمه- شاید امام باقر بوده، من الآن خوب یادم نیست- می‌فرماید که برای من يك نفر نوحه‌سرا در منی بگذارید که آنجا برای من گریه بکند و عزا بگیرد، نه این است که حضرت باقر- سلام الله علیه- احتیاج به این داشته است و نه اینکه برای او شخصاً فایده‌ای داشته است، لکن جنبه سیاسی او را ببینید. در منی آن وقتی که از همه اقطار عالم آدم می‌آید آنجا، يك کسی بنشیند یا اشخاصی نوحه‌سرای کنند برای امام باقر و جنایت کسانی که با او مخالفت کردند و او را- مثلاً- به شهادت رسانند، ذکر کند و این مسأله موجی باشد در همه دنیا. این مجالس عزا را دست کم گرفتند.

شاید غریزدها به ما می‌گویند که «ملت گریه»

و شاید خودبیا نمی‌توانند تحمل کنند که يك قطره اشك مقابل چقدر ثواب است. يك مجلس عزا چقدر ثواب دارد. نتوانند هضم کنند و نتوانند هضم کنند آن چیزهایی که برای ادعیه ذکر شده است و آن ثوابهایی که برای دو سطر دعا ذکر شده است. نمی‌توانند این را ادراک کنند و هضم کنند. جهت سیاسی این دعاها و این توجه به خدا و توجه همه مردم را به يك نقطه، این، این است که يك ملت را بسیج می‌کند برای يك مقصد اسلامی.

مجلس عزا نه برای این است که گریه کنند برای سید الشهداء و اجر ببرند- البته این هم هست و دیگران را اجر اخروی نصیب کند-

بلکه مهم، آن جنبه سیاسی است که ائمه ما در صدر اسلام نقشه‌اش را کشیده‌اند که تا آخر باشد

و آن، این [که] اجتماع تحت يك بیرق، اجتماع تحت يك ایده و هیچ چیز نمی‌تواند این کار را به مقداری که عزای حضرت سید الشهداء در او تأثیر دارد، تأثیر بکند.

شما گمان نکنید که اگر این مجالس عزا نبود و اگر این دستجات سینه زنی و نوحه‌سرای نبود، ۱۵ خرداد پیش می‌آمد.

هیچ قدرتی نمی‌توانست ۱۵ خرداد را آن طور کند، مگر قدرت خون سید الشهداء.

و هیچ قدرتی نمی‌تواند این ملتی که از همه جوانب به او هجوم شده است و از همه قدرتهای بزرگ برای او توطئه چیده‌اند، این توطئه‌ها را خنثی کند، الا همین مجالس عزا.

در این مجالس عزا و سوگواری و نوحه‌سرای برای سید مظلومان و اظهار مظلومیت؛ يك کسی که برای خدا و برای رضای او جان خودش و دوستان و اولاد خودش را فدا کرده است، این طور ساخته جوانانی را که می‌روند در جبهه‌ها و شهادت را می‌خواهند و افتخار به شهادت می‌کنند و اگر شهادت نصیبشان نشود متأثر می‌شوند و آن طور مادران را می‌سازد که جوانهای خودشان را از دست می‌دهند و باز می‌گویند باز هم یکی دو تا داریم.

این مجالس عزای سید الشهداءست و مجالس دعا و دعای کامل و سایر ادعیه است که می‌سازد این جمعیت را این طور،

و اساس را اسلام از اول بنا کرده است به طوری که با همین ایده و با همین برنامه به پیش برود.

و چنانچه، واقعاً بفهمند و بفهمانند که مسأله چه هست و این عزاداری برای چه هست و این گریه برای چه این قدر ارج پیدا کرده و اجر پیش خدا دارد، آن وقت ما را «ملت گریه» نمی‌گویند، ما را «ملت حماسه» می‌خوانند.

اگر بفهمند آنها که حضرت سجاد- سلام الله علیه- که همه چیزش را در کربلا از دست داد و در يك حکومتی بود که قدرت بر همه چیز

داشت، این ادعیه‌ای که از او باقی مانده است، چه کرده است و چطور می‌تواند تجهیز بکند، به ما نمی‌گفتند که ادعیه برای چیست؟

اگر روشنفکران ما فهمیده باشند که این مجالس و این دعاها و این ذکرها و این مجالس مصیبت جنبه سیاسی و اجتماعی‌اش چیست، نمی‌گویند که برای چه این کار را بکنیم.

تمام روشنفکرها و تمام غریزدها و تمام قدرتمندها اگر جمع بشوند، نمی‌توانند يك ۱۵ خرداد را ایجاد کنند.

آنچه این قدرت را دارد آن است که در تحت لوای او همه مجتمعند.

ما که داد می‌زنیم که ما اسلام را می‌خواهیم و جمهوری اسلامی را می‌خواهیم، برای این [است] که در جمهوری اسلامی به نام اینکه

«اسلامی» است و برای خداست، همه ملت مجتمع هستند. و ما دیدیم که برای خاطر همین جمهوری اسلامی بودند و برای خاطر همین که برای خدا قیام کردند، این جمهوری اسلامی برخوردار از چه قدرتی از ملت و از سایر کشورها هم برخوردار شده است.

ملت ما قدر این مجالس را بداند، مجالسی است که زنده نگه می‌دارد ملتها را.

در ایام عاشورا زیاد و زیادتیر و در سایر ایام هم غیر این ایام متبرکه، هفته‌ها هست و جنبه‌های این طوری هست.

اگر بُعد سیاسی اینها را اینها بفهمند، همان غریزدها هم مجلس بپا می‌کنند و عزاداری می‌کنند، چنانچه ملت را بخواهند و کشور خودشان را بخواهند.

من امیدوارم که هر چه بیشتر و هر چه بهتر این مجالس بر پا باشد. و از خطبای بزرگ تا آن نوحه‌خوان در این تأثیر دارد. آن که ایستاده پای منبر چند شعر می‌گوید و چند شعر می‌خواند با آن که در منبر است و خطیب است، اینها هر دو در این مسأله تأثیر دارند؛ تأثیر طبیعی دارند. گرچه خود بعضی اشخاص هم ندانند دارند چه می‌کنند، من حیث لا یَشْعُرُ.

تقریباً ما به این مرتبه رسیده‌ایم که ملت ما یکدفعه يك انقلابی کرد و يك انفجاری درش حاصل شد که نظیر آن در هیچ جا نبود. يك ملتی که همه چیزش وابسته بود و این رژیم سابق همه چیز این را از دست داده بود و همه شرافت انسانی این کشور را از دست داده بود و همه چیز ما را وابسته کرده بود، یکدفعه يك انفجاری حاصل شد که این انفجار در برکت همین مجالسی [بود] که همه کشور را، همه مردم را دور هم جمع می‌کرد و همه به يك نقطه نظر می‌کردند.

این مسأله را باید آقایان خطبا و ائمه جماعت و ائمه جمعه درست بیشتر از آن قدری که من می‌دانم، برای مردم تشریح کنند تا اینکه گمان نکنند که ما يك ملت گریه هستیم.

ما يك ملتی هستیم که با همین گریه‌ها، يك قدرت ۲۵۰۰ ساله را از بین بردیم.

صحیفه امام، ج ۱۶، ص: ۳۴۳ / سخنرانی [در جمع ائمه جماعت و وعظ تهران و قم (وظیفه روحانیون)] / زمان: صبح ۳۱ خرداد ۱۳۶۱ /

۲۸ شعبان ۱۴۰۲ «۱» مکان: تهران، حسینیه جماران / موضوع: عمق ارزش و قداست مجالس عزاداری- مسئولیت خطیر روحانیت-

توطئه‌های امریکا در منطقه / حضار: مهدوی کنی، محمد رضا- فلسفی، محمد تقی- علما و روحانیون، ائمه جماعات و وعظ تهران و قم

ما، ملت گریه‌ی سیاسی هستیم، زنده نگهداشتن عاشورا یک مسئله‌ی بسیار مهم سیاسی عبادی است

صحیفه‌ی امام جلد ۱۳ صفحه‌ی ۳۲۷

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

امام (ره) با ظرافت، آن تصور غلط روشن‌فکر مآبانه‌ی قبل از پیروزی انقلاب را که در برهه‌ای از زمان رایج بود، از بین بردند. ایشان، جهت‌گیری سیاسی مترقی انقلابی را با جهت‌گیری عاطفی در قضیه‌ی عاشورا پیوند و گره زدند و روضه‌خوانی و ذکر مصیبت را احیا کردند و فهماندند که این، يك كار زايد و تجملاتی و قدیمی و منسوخ در جامعه‌ی ما نیست؛ بلکه لازم است و یاد امام حسین و ذکر مصیبت و بیان فضایل آن بزرگوار - چه به صورت روضه‌خوانی و چه به شکل مراسم عزاداری گوناگون - باید به شکل رایج و معمول و گریه‌آور و عاطفه‌برانگیز و تکان‌دهنده‌ی دلها، در بین مردم ما باشد و از آنچه که هست، قوی‌تر هم بشود. ایشان، بارها بر این مطلب تأکید می‌کردند و عملاً هم خودشان وارد می‌شدند.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۶۸، ص: ۲۰۱ / ماه مرداد / سخنرانی در دیدار با اعضای جامعه‌ی روحانیت مبارز و مجمع روحانیون مبارز تهران، علما و انجمنی جماعت و جامعه‌ی و عاظمی تهران و اعضای شورای هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۶۸ / ۰۵ / ۱۱

عزیزان من؛ مؤمنین به حسین بن علی علیه‌السلام! امروز حسین بن علی می‌تواند دنیا را نجات دهد
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۴، ص: ۳۱ / ماه خرداد / بیانات در دیدار روحانیون و وعظه در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۷۴ / ۰۳ / ۰۳

عاشورا را شیعه، با همه‌ی وجود نگه داشتند. شما ببینید در طول سالهای متمادی، قرنهای متمادی، یاد امام حسین، نام امام حسین، تربت امام حسین، عزای امام حسین هرگز از بین مردم پیرو اهل بیت و مؤمن به اهل بیت خارج نشد؛ این را رها نکردند؛ هر چند خیلی تلاش شد ملت اسلام اگر نام حسین را و یاد حسین را زنده نگه بدارد و آن را الگو قرار بدهد برای خود، از همه‌ی موانع و مشکلات عبور خواهد کرد
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۶، ص: ۱۹۷ / بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار جمعی از ائمه‌ساز مختلف مردم قم - ۱۳۸۶ / ۱۰ / ۱۹

پیشگفتار

السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين

بار دیگر ماه محرم، ماه حماسه و ایثار، ماه تجلی عرفان ناب در میان خون و قحطی آب، با ندای ملکوتی امام مظلومان که می‌فرمود: **الهي رضا بقضائك تسليمًا لا ممرک لا معبود سواک** از راه رسید و تشنگان معرفت را صلا می‌دهد که هلموا الي بيعة الله و اجيبوا داعي الله گوش جان حسینیان ندای هل من ناصر ینصرني امام مظلومان را می‌شنود و آماده است که از عمق جان پاسخ دهد:

لبیک یا داعی الله و لبیک یا حسین

امید آن که ما نیز در خیل لبیک گویان سید جوانان اهل بهشت باشیم

دفتر ارائه خط مشی های مکتبی سازمان در آستانه ی ماه محرم بر آن شد تا حسب وظیفه ماموریتی خود پرسش ها و پاسخ های مستند و مکتوب و همچنین برخی از نکات با اهمیت و قابل توجه از حضرت امام رحمه الله و مقام معظم رهبری مد ظله العالی، حول محور عزاداری سید شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین را در مجموعه ای به ترتیب حروف الفبا گردآوری نموده و در اختیار اعزه محترم روحانی قرار دهد ضمناً در این مجموعه از فتاوی سائر مراجع عظام حفظهم الله نیز بهره مند شده ایم
انتظار دریافت نظریات سازنده شما گرامیان در راستای بهینه شدن این مجموعه در سال های آتی را دارد

اهمیت عزاداری

نظر مبارک خود را در مورد خواندن دعاها، کمیل، ندبه، سمات، زیارات عاشورا و جامعه، عزاداری حضرت امام حسین علیه السلام (از قبیل نوحه‌خوانی، سینه‌زنی و غیره) مرقوم فرمائید تا رفع ابهام و شبهه از دسائس مغرضین شود، و نیز شیعیان راستین اغفال نشوند؟

ج

- خواندن ادعیه مأثوره و عزاداری برای حضرت سید الشهداء از افضل قربات و آدمساز است.

استفتانات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۲ س: ۳۹

عده‌ای با خواندن زیارت و دعا و شرکت در مجالس عزاداری مخالفت می‌کنند و می‌گویند قرآن خواندن در صورت نفهمیدن معانی آیات فایده‌ای ندارد و با خواندن قرآن در مجالس ترحیم نیز مخالفت می‌نمایند. نظر امام چیست؟

ج

- خواندن زیارات و ادعیه مأثوره و عزاداری برای سید مظلومان و صلوات بر پیغمبر و آل از افضل قربات و آدمساز است، و قرائت قرآن از مستحبات و اهداء ثواب آن به اموات موجب ثبوت است.

استفتانات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۳۰ س ۷۸

- لطفاً وظیفه ما را راجع به شبیه‌خوانی و روضه‌خوانی و عزاداری بیان فرمائید.

ج

- شبیه‌خوانی اگر مشتمل بر محرّمات و موجب وهن مذهب نباشد مانع ندارد، اگر چه روضه‌خوانی بهتر است و عزاداری برای سید مظلومان از افضل قربات است.

استفتانات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۲۷ س ۷۱

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »»

اخيرا مشاهده می‌شود بعضی به اسم مسلمان آگاه و مسئول از آوردن پرچم و نخل و علامات و طوق و جریده در مراسم سوگواری خامس آل عبا و ائمه اطهار علیهم السلام به عنوان اینکه خرافات و بدعت است ممانعت نموده، و همچنین به سینه زنی، زنجیر زنی، قمه زنی، شبیه‌خوانی و تعزیه‌خوانی ایراد می‌گیرند، آیا به نظر حضرت عالی موارد مذکور شرعا جائز و در مراسم مذهبی و شعائر سنتی کما فی السابق باید اجراء گردد یا خرافات و خلاف شرع است که باید ترك شود؟

ج

- در وضع موجود قمه نزنند، و شبیه‌خوانی اگر مشتمل بر محرّمات و موجب وهن مذهب نباشد مانع ندارد؛ اگر چه روضه‌خوانی بهتر است. و عزاداری برای سید مظلومان از افضل قربات است.
استفتانات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۱ س: ۳۷

سنواتی است که بیست شب اول محرم الحرام مراسم سوگواری حضرت سید الشهداء به طور معمول انجام می‌گیرد، و سه شب هم اطعام برگزار می‌شود، آیا اجازه می‌فرمائید کلیه مخارج مراسم به حساب شماره ۱۰۰ یا ۲۰۰ واریز و یا به مصارف خانواده شهداء و مجروحین انقلاب برسد؟ و یا اینکه باید مراسم سوگواری بر حسب معمول اجراء گردد؟

ج : - مراسم سوگواری سید مظلومان ترك نشود.

استفتانات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۱ س: ۳۶

پرسش : حکم ضرب و جرح بدن در عزاداری اباعبدا... چیست؟ لطفا نظر خود را راجع به سینه زنی ، زنجیر زنی و قمه زنی به طور مجزا و شفاف بیان کنید.

پاسخ : عزاداری خامس آل عبا از مهمترین شعائر دینی و رمز بقای تشیع می باشد ولی بر عزاداران عزیز لازم است از کارهایی که موجب وهن مذهب می گردد و یا آسیبی به بدن آنها وارد می کند خودداری کنند.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : بعضی از شبیه افکنان می گویند: چرا باید در مراسم عزاداری برای امام حسین (علیه السلام) گریه کنیم؟

پاسخ : پاسخ آن روشن است، گریه بیانگر عواطف و عشق به بنیانگذار این مکتب است که درس شجاعت و ایمان و ظلم ستیزی به ما آموخت مگر می شود رابطه عمیق عاطفی باشد و قطره های اشک در مصائب آنها جاری نشود

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : آیا بلند گریه کردن اشکالی دارد؟

پاسخ : ما خودمان کرا را بلند گریه می کنیم، ولی از صورت متعارف خارج نشود

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : آیا حضور کودکان در مراسم عزاداری امام حسین (علیه السلام) که گاه توأم با بی نظمی است، شایسته است؟

پاسخ : به یقین باید کودکان و نوجوانان را از همان سنین پایین به مکتب حسینی مربوط ساخت و درس آزادگی و ایمان و شهادت را از همان اول به آنها آموخت.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : بعضی از شبیه افکنان می گویند حادثه کربلا مربوط به بیش از یک هزار سال پیش است و امروز هیچ یک از طرفین آن قضیه و نسل های آنها وجود ندارند، چرا هر سال آن را زنده می کنیم؟

پاسخ : آنها توجه به این حقیقت ندارند که عاشورا یک «حادثه» نبود بلکه یک «جریان» بود. جریان مبارزه حق و باطل، عدالت و ظلم و این مبارزه در همه اعصار و قرون جریان دارد و عاشورای حسینی دروس لازم را برای پیروزی حق بر باطل به طرفداران حق می دهد و شعار «هیهات منا الذله» بیانگر اهداف این جهاد پرارزش است.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : آیا ریا کردن در شعائر و عزاداری امام حسین(علیه السلام) جایز است؟

پاسخ : ریا در هر عبادتی حرام محسوب می شود ولی تظاهر به عزاداری امام حسین(علیه السلام) و تعظیم شعائر دین به قصد قربت جایز بلکه مستحب است، مثل این که پرداختن صدقه آشکار قربه الی الله برای تشویق دیگران همان طور که در قرآن آمده، مستحب است.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - تشکیل هیأت در کوی و خیابانی که اهالی آن به شعائر دینی مقید نبوده، بلکه سینه زنی و نظائر آن نزد ایشان، کاری عجیب و غریب می‌نماید و احياناً باعث تمسخر مجالس عزاداری و یا هتک حرمت می‌شود، چه حکمی دارد؟

پاسخ - باید در مسجد و حسینیه واقع در محل‌های مذکور هیئت و مجالس مذهبی به صورت شایسته تشکیل شود و از وعاظ و علمای با فضل جهت اداره مجلس دعوت بشود که آنها دین مبین اسلام را آن چنان که هست برای مستمعین بیان کنند؛ در این صورت گمان نمی‌رود باعث تمسخر بشود؛ مضافاً بر اینکه در تبلیغ دین، به تمسخر يك عده جاهل و نادان نباید اعتنا کرد.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »»

پرسش - اگر شخصی در حین عزاداری برای خودنمایی بلند بلند گریه کند و یا خیلی سنگین زنجیر و یا سینه بزند، آیا ریا کرده و عزاداری او باطل است؟ اگر به قصد گریانیدن دیگران باشد، چگونه است؟
پاسخ - ریا در هیچ عملی صحیح نیست ولی تباکی به نحو عزاداری و به قصد تعظیم امر شاعر، ریا نیست.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - آیا این که مؤسس یک مجلس عزای امام حسین علیه السلام بخواهد این مراسم، جمعیت بیشتری داشته باشد، صحیح است؟
پاسخ - مجالس مذکور هر چه باشکوه تر و پر جمعیت تر باشد اثرش در قلوب بیشتر و آثار مثبتش زیاده تر است و اگر به این مسئله اهمیت داده نمی شد دشمنان دین و مسلمانان فریب خورده و ظاهربین و غریب زده اصل حادثه کربلا را انکار می کردند.
البته همگان متوجه باشند که اجر و ثواب بسیار زیادی را که بر اقامه عزای حضرت و شرکت در مراسم آن بزرگوار است با وارد نمودن محرمات از بین نبرند، و از هر چیزی که موجب وهن مذهب و وهن مراسم سوگوار می گردد باید اجتناب شود.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

بانوان

آیا خواندن زن در مجالس عزاداری با علم او به این که مردان نامحرم صدای او را می شنوند جایز است؟
پاسخ :
اگر خوف مفسده باشد باید از آن اجتناب شود.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۵۸

آیا جایز است زنان با حفظ حجاب و پوشیدن لباس خاصی که بدن آنان را به پوشاند، در دسته های سینه زنی و زنجیر زنی شرکت کنند؟
پاسخ :
شرکت زنان در دسته های سینه زنی و زنجیر زنی شایسته نیست.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۵۴

پرسش : شغل بعضی از خانمها ذکر توسل به اهل بیت (علیهم السلام) در مجالس زنانه است، گاهی از اوقات در زمانی که مشغول روضه خوانی هستند مرد و یا بچه هایی که خوب و بد را می فهمند وارد حیاط آن خانه می شوند و صدای این خانم را می شنوند، حکم این قبیل روضه خوانیها چیست؟
پاسخ : در این مورد که نوشته اید، صدای خود را آهسته تر کند و یا بدون تکیه به صوت بخواند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : اگر خواهانی که مداحی می کنند صدایشان از خانه بیرون رود و نامحرم صدای آنها را بشنود چه حکمی دارد. و مثلاً مولودی خواندن و دست زدن در خانه اشکالی دارد؟
پاسخ : باید به شکلی بخوانند که صدای آنها را نامحرم نشنود.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : آیا اصلاح کردن در ماه محرم و صفر برای خانم ها از نظر اسلام و فقه اشکال دارد؟
پاسخ : اشکالی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : آیا سرمه کشیدن و حنا بستن در ایام عزاداری نیز مانند غیر عزاداری همچنان مستحب است یا ترک آن در این گونه ایام بهتر می باشد؟
پاسخ : سرمه کشیدن مانعی ندارد ولی حنا بستن چون نشانه شادی است در ایام عزاداری بهتر است ترک شود.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

بدعت در عزاداری و زیارت

حقایق ماجرای عاشورا را بازپس نباید قرار داد. هرکسی يك چیزی به آن اضافه بکند، خرافه‌ای را به آن وصل بکند، کارهای غیر معقول را به نام عزاداری انجام بدهد، این‌ها نباید باشد؛ این‌ها طرفداری از امام حسین نیست
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۶، ص: ۱۹۷ / بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار جمعی از اقشار مختلف مردم قم - ۱۹ / ۱۰ / ۱۳۸۶

يك بدعت عجیب و غریب و نامأنوس دیگر هم در باب زیارت درست کرده‌اند! بدین ترتیب که وقتی می‌خواهند قبور مطهر ائمه علیهم‌السلام را زیارت کنند، از درِ صحن که وارد می‌شوند، روی زمین می‌خوانند و سینه‌خیز خود را به حرم می‌رسانند! شما می‌دانید که قبر مطهر پیغمبر صلاة الله علیه و قبور مطهر امام حسین، امام صادق، موسی بن جعفر، امام رضا و بقیه ائمه علیهم‌السلام را همه‌ی مردم، ایضاً علما و فقهای بزرگ، در مدینه و عراق و ایران، زیارت می‌کردند. آیا هرگز شنیده‌اید که يك نفر از ائمه علیهم‌السلام و یا علما، وقتی می‌خواستند زیارت کنند، خود را از درِ صحن، به طور سینه‌خیز به حرم برسانند؟! اگر این کار، مستحسن و مستحب بود و مقبول و خوب می‌نمود، بزرگان ما به انجامش مبادرت می‌کردند. اما نکردند. حتی نقل شد که مرحوم آیت‌الله العظمی آقای بروجردی رضوان الله تعالی علیه، آن عالم بزرگ و مجتهد قوی و عمیق و روشن‌فکر، عتبه‌بوسی را باینکه شاید مستحب باشد، منع می‌کرد. احتمالاً استحباب بوسیدن عتبه، در روایت وارد شده است. در کتب دعا که هست. به ذهنم این است که برای عتبه‌بوسی، روایت هم وجود دارد. باینکه این کار مستحب است، ایشان می‌گفتند «انجامش ندهید، تا مبدا دشمنان خیال کنند سجده می‌کنیم؛ و علیه شیعہ، تشیعی درست نکنند.» اما امروز، وقتی عده‌ای وارد صحن مطهر علی بن موسی الرضا علیه الصلاة و السلام می‌شوند، خود را به زمین می‌اندازند و دویست متر راه را به‌طور سینه‌خیز می‌پیمایند تا خود را به حرم برسانند! آیا این کار درستی است؟ نه؛ این کار، غلط است. اصلاً اهانت به دین و زیارت است. چه کسی چنین بدعتی را بین مردم رواج می‌دهد؟ نکند این هم کار دشمن باشد؟! این‌ها را به مردم بگویید و ذهنها را روشن کنید.
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «کهکیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۷ / ۰۳ / ۱۳۷۳

پرسش : در این ایام اخیر جمعی از علاقه‌مندان به ساحت قدس حسینی علیه السلام تصمیم گرفته‌اند که «عاشورای شمسی» بگیرند یعنی عاشورا را به حسب ماه‌های شمسی حساب کنند و مراسم عاشورا برقرار سازند. آیا این کار صحیح است؟
پاسخ : گرچه ممکن است این برادران روی عشق به سالار شهیدان کربلا و عظمت فداکاری‌ها و مصائب آن حضرت(ع) به این فکر افتاده باشند ولی به یقین این کار به مصلحت مراسم باشکوه حسینی نیست، زیرا اولاً تمام امامان معصوم(ع) که اخبارشان در مورد عزاداری عاشورا به دست ما رسیده همگی عاشورا را در همان دهم محرم ذکر فرموده‌اند و تخطی از سیره آن بزرگواران عملی ناصواب است. ثانیاً به یقین تعدد عاشورا از ابهت و اهمیت آن مراسم بسیار باشکوه می‌کاهد و آن شور و حرارت را تضعیف می‌کند. کاری که مورد علاقه دشمنان عاشورا است.
البته برپا کردن مراسم عزاداری سالار شهیدان در هر زمانی موجب اجر عظیم و مایه افتخار بزرگی است اما عنوان کردن «عاشورای شمسی» ابداً به مصلحت امت اسلامی و پیروان مکتب اهل‌بیت(علیهم السلام) نمی‌باشد و علاقه‌مندان حسینی باید از آن خودداری کنند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

بوسیدن عتبه

نقل شد که مرحوم آیت‌الله العظمی آقای بروجردی رضوان الله تعالی علیه، آن عالم بزرگ و مجتهد قوی و عمیق و روشن‌فکر، عتبه‌بوسی را باینکه شاید مستحب باشد، منع می‌کرد. احتمالاً استحباب بوسیدن عتبه، در روایت وارد شده است. در کتب دعا که هست. به ذهنم این است که برای عتبه‌بوسی، روایت هم وجود دارد. باینکه این کار مستحب است، ایشان می‌گفتند «انجامش ندهید، تا مبدا دشمنان خیال کنند سجده می‌کنیم؛ و علیه شیعہ، تشیعی درست نکنند.»
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «کهکیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۷ / ۰۳ / ۱۳۷۳

پیرایه‌ها و خرافه‌ها

همه‌ی علمای دین، همه‌ی مبلغان و همه‌ی ذاکران، باید مسأله‌ی عاشورا و مصایب حسین بن علی (علیه‌السلام) را به صورت يك مسأله‌ی جدی و اصلی و به دور از شعار، مورد توجه قرار بدهیم
اولین شرط این است که ما حادثه را از پیرایه‌های مضر خالی کنیم. چیزهایی وجود دارد که اگرچه پیرایه است، اما نه مضر و نه حتی دروغ است. همه‌ی کسانی که بخوانند با بیان هنری، حادثه‌ی را ترسیم کنند، فقط متن حادثه را نمی‌گویند. وقتی شما می‌شنوید که در شرایط خاصی، سخنی از زبان کسی خارج شده، می‌توانید احساسات آن گوینده‌ی سخن را هم حدس بزنید. این، يك چیز قهری است. اگر در بیابانی و در مقابل لشکریانی، انسانی حرفی بر زبان جاری می‌کند، بسته به اینکه آن حرف چه باشد- دعوت و التماس و تهدید و ...- قاعدتاً حالاتی در روح و ذهن این گوینده وجود دارد که این برای شنونده‌ی عاقل، قابل حدس است و برای گوینده‌ی هنرمند نیز قابل بیان می‌باشد. گفتن این‌ها، اشکالی ندارد.

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »»

ما وقتی بخواهیم حالات امام و اصحابش (علیهم السلام) را در روز و شب عاشورا- آن مقداری که در کتب معتبره خواندیم و یافتیم- بیان کنیم، قهراً خصوصیات و ملاسّاتی دارد. فرض کنید سخنی را که امام (ع) با یارانش در شب عاشورا گفته است، می‌توانید با این خصوصیات بیان کنید: در تاریکی شب و یا در تاریکی غم‌انگیز و حزن‌آور آن شب و از این قبیل. این پیرایه‌ها، نه مضر و نه دروغ است؛ اما بعضی از پیرایه‌ها دروغند و بعضی از نقلها خلاف می‌باشند و حتّی آنچه که در بعضی از کتابها نوشته شده است، مناسب شأن و لایق مفهوم و معنای نهضت حسینی نیست. این‌ها را بایستی شناخت و جدا کرد.

اولین مسئله این است که ما حادثه را خالص کنیم و آن حادثه‌ی خالص‌شده و دقیق و متقن را، به انواع بیانهای هنری- از شعر و نثر و سبک روضه‌خوانی که خودش یک سبک هنری مخصوصی است- بیامیزیم. این کار، اشکالی ندارد و مهم است. ما باید این کار را بکنیم. کسانی که در این رشته متسلّب و واردند، باید این کار را انجام بدهند

این حادثه- به عنوان پشتوانه‌ی نهضت و انقلاب- باید آبرومند و پر تپش و پر قدرت باقی بماند. اگر برخورد امروز ما با این حادثه، مثل روضه‌خوانی باشد که در پنجاه سال قبل برخورد می‌کرد- یعنی چیزی را در جایی می‌دید و مثلاً برحسب احتمال ذهنی، آن را ترجیح می‌داد و نقل می‌کرد و مؤمنین را می‌گریاند و هم آن‌ها و هم خود او به ثواب می‌رسیدند- ممکن است به حادثه ضرر بزنیم. بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۶۸، ص: ۲۰۱ / ماه مرداد / سخنرانی در دیدار با اعضای جامعه‌ی روحانیت مبارز و مجمع روحانیون مبارز تهران، علما و ائمه‌ی جماعت و جامعه‌ی واعظ تهران و اعضای شورای هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۶۸ / ۰۵ / ۱۱

شکی نیست که در مواردی در عزاداری‌ها حرفهای غیر واقعی و غلط و خرافی گفته می‌شود؛ لیکن اگر فرض می‌کردیم هیچ حرف غلطی هم به آن معنا بیان نشود، اما وقتی حرف صحیح ولی سست و بدون استناد به یک مدرک درست گفته شود، یا حرفی که ایمان مردم را متزلزل کند و در باور مخاطبان نکتجذ، گفته شود، این هم مضر است

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۶، ص: ۱ / سال ۱۳۷۶ / ماه فروردین / بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی (ره) مشهد مقدّس رضوی - ۱۳۷۶ / ۰۱ / ۰۱

مسأله‌ی عاشورا شوخی نیست. نمی‌شود این قضیه‌ی با آن عظمت را با خرافات آمیخت و انتظار تأثیر کامل داشت. بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۰، ص: ۱۰۱ / سخنرانی در دیدار با روحانیون و مبلغان، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۷۰ / ۰۴ / ۲۰. بزرگترین دشمنی در این قسمت با اسلام، همین است که کسانی به نام اسلام، به نام دین خدا و به نام محبّت اهل بیت علیهم السلام، خرافاتی را اشاعه دهند که وقتی کسانی از این خرافات اطلاع پیدا می‌کنند، بگویند «اگر اسلام این است، ما این اسلام را نمی‌خواهیم!» این، ضربه‌ی بزرگی است... هر جا خرافات به میان آید، دین خالص بدنام خواهد شد

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۶، ص: ۱ / سال ۱۳۷۶ / ماه فروردین / بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی (ره) مشهد مقدّس رضوی - ۱۳۷۶ / ۰۱ / ۰۱

در کنار ترویج و تبلیغ معارف اصیل دینی و اسلام ناب، باید با خرافات مبارزه کرد. کسانی دارند روز به روز خرافات جدیدی را وارد جامعه‌ی ما می‌کنند. مبارزه‌ی با خرافات را باید جدی بگیرید ... در مبارزه‌ی با خرافات شجاع باشید. البته خرافه چیست؟ خود این مهم است. بعضیها هستند که حقایق دینی را هم به عنوان خرافه انکار می‌کنند. ما کاری با آن‌ها نداریم. آنچه که با کتاب و سنت متقن و معتبر ثابت‌شده شده، از دین است؛ چه حالا عقول بیسندند یا نپسندند. از این حمایت و دفاع کنید. آنچه که با دلیل معتبر ثابت نشده است و با مبانی و اصول دینی معارضه ندارد، در باره‌ی آن ساکت بمانید. آنچه که با یکی از اصول دینی معارضه دارد و مدرک معتبری ندارد، ردش کنید. این می‌شود خرافه، و معیار خرافه این است. امروز شما ببینید مدعیان ارتباط با امام زمان و ارتباط با غیب، با شکل‌های مختلف در جامعه دارند کار می‌کنند. البته این همه نشانه‌ی این است که گرایش به دین، یک عنصر اصلی در زندگی مردم است. مردم به مسائل دینی علاقه دارند که آدم خرافه‌ساز می‌رود خرافه درست می‌کند؛ چون آن کالای اصلی در اختیارش نیست، کالای تقلبی را به میدان می‌آورد تا اینکه مردم را جذب کند. این نشانه‌ی گرایش مردم به دین است. اما خوب، این خطرناک است. در مقابله‌ی با خرافات و آن چیزهایی که از دین نیست، شجاع باشید و بگویید. ملاحظه‌ی اینکه حالا ممکن است کسی بدش بیاید یا ممکن است چه بکند، نکنید؛ که غالباً در مواردی انسان متأسفانه می‌بیند که این مراعاتها هست

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۵، ص: ۱۵۴ / دیدار با روحانیون - ۱۳۸۵ / ۰۸ / ۱۷

در مرثیه‌خوانی بایستی به صدق واقعه پایبند بود. درست است که شما می‌خواهید مستمع خودتان را بگریانید، اما این گریاندن را به وسیله‌ی هنرنامه‌ی در کیفیت بیان واقعه تأمین کنید، نه در ذکر واقعه‌ای که اصل ندارد.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۹، ص: ۴۷ / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه‌ی زهرا (پرسش - در دیدار مداحان اهل بیت (ع) - ۱۳۸۹ / ۰۳ / ۱۳

نقل مطالب و وقایع در عزاداری‌ها بدون اینکه مستند به روایتی باشد و یا در تاریخ ثابت شده باشد، وجه شرعی ندارد مگر آنکه نقل آن به عنوان بیان حال به حسب برداشت متکلم بوده و علم به خلاف بودن آن، نداشته باشد. آیت الله العظمی خامنه‌ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۸

پرسش: بسیاری از اشعار مربوط به مرثیه‌ی شهدای کربلا و ائمه‌ی هدی (علیهم السلام) جنبه زبان حال دارد، آیا این کار مجاز است؟ پاسخ: منظور از زبان حال آن است که حالت آن بزرگواران چنین تعبیراتی را اقتضا می‌کند و این کار به دو شرط جایز است: نخست اینکه واقعاً این سخنان مناسب چنان حالتی باشد، و دیگر اینکه معلوم باشد که زبان حال است نه زبان قال. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

تبرعات و نذورات

باقی مانده اموالی که به عنوان هزینه‌های مراسم عاشورای امام حسین «علیه السلام» جمع‌آوری می‌شود، در چه موردی باید خرج شود؟
پاسخ :
می‌توان اموال باقی مانده را با کسب اجازه اهداء کنندگان آنها در امور خیریه مصرف کرد و یا آنها را برای مصرف در مجالس عزاداری آینده نگه داشت.

آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۵۲

آیا جایز است در ایام محرم از افراد خیر اموالی را جمع‌آوری کرد و با تقسیم آنها به سهم‌های مختلف، قسمتی را به قاری قرآن و مرثیه خوان و سخنران داد و باقی مانده را برای برگزاری مجالس مصرف کرد؟
پاسخ : اگر با رضایت و موافقت صاحبان اموال باشد، اشکال ندارد.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۵۳

پرسش: ما حدود سی سال است که در شب تاسوعا در مسجد شمع می‌گذاریم آیا می‌شود به جای شمع چیز دیگری مانند لامپ به مسجد داد؟
پاسخ: اشکال ندارد.
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش : در مساجد برخی شهرها در ایام عزاداری امام حسین (علیه السلام) در مقابل دسته های عزاداری گاو و گوسفند زیادی قربانی می شود و قسمتی از این گوشت ها صرف اطعام و قسمتی بین مردم تقسیم می شود و اضافه آن را جهت توسعه بنای مسجد و احداث درمانگاه یا مانند آن زیر نظر هیأت امنا به فروش می رسانند، آیا این عمل جایز است؟
پاسخ : هرگاه مردم از این جریان قبلا با خبر باشند و با رضایت به این امور قربانی کنند اشکالی ندارد و اگر با خبر نیستند باید گوشتها را صرف در مصارف عزاداری کنند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : همه ساله در روز تاسوعا و عاشورا، مردم محل گوسفندهایی را به عنوان نذر در جلوی هیأت سینه زنی و غلمهایی که به نام حضرت ابوالفضل (علیه السلام) برپا می گردد ذبح می کنند و وجه آن توسط هیأت امنای حسینیّه در مرمت و گسترش آن مکان مقدّس خرج می شود آیا پول این گوسفندهای قربانی را می شود در مسجدی که به نام حضرت ابوالفضل (علیه السلام) در کنار جاده جهت عبادت و رفاه حال مسافران و رهگذران در حال احداث است خرج کرد، در صورتی که خود آن حسینیّه نیز احتیاج مبرم به بازسازی دارد؟
پاسخ : احتیاط آن است که این گوسفندان را صرف اطعام عزاداران نمایند مگر این که از قراین معلوم شود که نذر کنندگان هدف دیگری داشته اند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : برگزاری مراسم شیرخوارگان حسینی چه حکمی دارد؟ چنانچه شرکت کنندگان وجوهی را اهدا و یا نذر کردند، این وجوه باید در چه راهی مصرف شود؟
پاسخ : این مراسم هرگاه بصورت معتدل برگزار شود و چنانچه درآمدی داشت صرف عزاداری شود ممانعی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : بنده از خادمان یکی از هیئات عزاداری می باشم. در طول ایام عزاداری سالار شهیدان از طرف مردم گوسفندان زیادی جهت ذبح نذر هیئت می شود. آیا مسئولین هیئت اجازه دارند تعدادی از این گوسفندان ذبح شده یا مقداری از گوشت آن را بفروشند و صرف امور هیئت نمایند؟ برای مثال صرف خرید اقلام مورد نیاز غذای نذری از قبیل برنج، روغن و ...
پاسخ : در صورتیکه اضافه بر نیاز باشد ممانعی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : حکم اضافات نذورات نقدی و جنسی از قبیل روغن - گوشت و ... که بعضا جنبه فاسد شدن نیز دارند در ایام عاشورای حسینی یا دیگر ایام چیست؟
پاسخ : می توانید در مجالس دیگر مصرف کنید و اگر آنها هم نیاز ندارند آن را بفروشید و پول آن را در مجالس عزاداری آینده در همان مکان صرف کنید.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - آیا وجوهی را که برای منظوری خاص در عزاداری هدیه شده است می‌توان در موارد دیگری غیر از آن، در عزاداری مصرف نمود؟ (مثل پولی که برای غذا و اطعام داده شده ولی به مصرف خرید لوازم برسد)
پاسخ - صرف وجوهی که مصرفشان مورد خاص است در غیر آن مورد جائز نیست و موجب ضمان است.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

تعزیه و شبیه خوانی

در شوشتر از قدیم الایام رسم بوده که عزاداری به صورت شبیه‌خوانی انجام شود و افرادی شایسته به نام جوانان بنی هاشم و ابا عبد الله الحسین علیه السلام در مقابل سپاهی شبیه سپاه کوفه و شام صف‌آرایی و جنگ بین آنها و آمدن شیر و جبرئیل بالای نعش امام حسین و ... اکنون چند سال است که تعطیل شده، آیا مأذون هستیم کما فی السابق مراسم عزاداری انجام شود؟ یا اکتفا به سینه زدن و زنجیر زنی گردد؟ ج - تعزیه و شبیه‌خوانی اگر مشتمل بر حرام نباشد و موجب وهن مذهب نشود اشکال ندارد، ولی بهتر است به جای آن مجالس روضه‌خوانی برپا کنند.

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۲۷ س ۷۰

لطفاً نظر خود را در مورد تعزیه‌ای که با شرائط ذیل خوانده می‌شود و مرسوم محلّ می‌باشد مرقوم فرمائید تا به آن عمل شود؟
۱- از طبل و شیپور و سائر ادوات طرب‌انگیز هیچ‌گونه استفاده نمی‌شود. ۲- تعزیه را با صدای ساده که غنا به آن گفته نمی‌شود می‌خوانند.
۳- اجتماع مرد و زن به صورتی است که زن‌ها و مردها جداگانه و با فاصله پنجاه متر از هم می‌نشینند. ۴- کسی که نسخه زنانه را می‌خواند فقط عبا به دوش دارد و یک دستمال سیاه به سر می‌پیچد. ۵- اشعار معمولی به زبان محلی (که در اغلب مجالس مرسوم است) خوانده می‌شود.
۶- مزاحم وقت نماز و روضه‌خوانی و مانع وعظ نیست و خواننده هم اهل محلّ است.

پاسخ - با خصوصیات مذکوره اشکالی ندارد.

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۷۹ س: ۳۲

- لطفاً وظیفه ما را راجع به شبیه‌خوانی و روضه‌خوانی و عزاداری بیان فرمائید.

پاسخ - شبیه‌خوانی اگر مشتمل بر محرّمات و موجب وهن مذهب نباشد مانع ندارد، اگر چه روضه‌خوانی بهتر است و عزاداری برای سید مظلومان از افضل قربات است.

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۲۷ س ۷۱

از زمانهای گذشته در دهات مرسوم و متداول بوده که در ایام محرّم به عناوین مختلفه إقامة عزاداری و سوگواری نموده و می‌نمایند، مثلاً با زبان حال، شرح حال حضرت عباس و امام حسین علیهما السلام و گفتگوهای بین آنان را (طبق اخبار واقع شده) به معرض نمایش قرار می‌دهند، آیا این کار شرعاً صحیح است یا خیر؟

ج - تعزیه‌خوانی اگر مشتمل بر محرّمات شرعیّه و موجب اهانت به مقدّسات و شعائر مذهبی نباشد مانعی ندارد، ولی بهتر است مجالس عزّا برپا نموده و روضه‌خوانی نمایند.

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۰ س ۳۳

تعزیه و شبیه خوانی اگر مشتمل بر دروغ و وهن مذهب نباشد، اشکال ندارد لکن بهتر است به جای آن مجالس وعظ و خطابه برپا شود
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۳

در حسینیّه ها و مساجد بیشتر مناطق بخصوص روستاها مراسم شبیه خوانی به اعتبار اینکه از سنتهای قدیمی است برگزار می شود که گاهی اثر مثبتی در نفوس مردم دارد، این مراسم چه حکمی دارند؟

پاسخ : اگر مراسم شبیه خوانی مشتمل بر امور دروغ و باطل نباشند و مستلزم مفسده هم نباشند و با توجه به مقتضیات زمان باعث وهن مذهب حق هم نشوند، اشکال ندارند، ولی در عین حال بهتر است که به جای آنها، مجالس وعظ و ارشاد و ذکر مصائب حسینی و مرثیه خوانی بر پا شود.

آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۰

پرسش : آیا تعزیه و شبیه خوانی اشکال دارد و اگر اشکال نداشته باشد بفرمایید که اگر مرد لباس زنان را در تعزیه بپوشد و به جای او بخواند اشکال دارد؟ و آیا صدای شیپور و طبل و دهل در تعزیه حرام است یا خیر؟ در پایان مستدعی است شرایط تعزیه خوانی را بیان فرمایید.

پاسخ : شبیه خوانی اگر با دروغ و آلات لهو توأم نباشد و موجب توهین به مقام شامخ حسین بن علی(علیه السلام) یا سایر شهدا نشود اشکالی ندارد و احتیاط آن است که مردان لباس زنان را نپوشند.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - نظر تان راجع به تعزیه خوانی چیست؟

پاسخ - تعزیه و شبیه خوانی اگر مشتمل بر آلات لهو از قبیل طبل و شیپور و صنع نباشد و اشعار دروغ و غنا نخوانند و مرد، لباس زنان را نپوشد اشکال ندارد.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - بعضی افراد در تعزیه نقش امام معصوم علیه السلام یا نقش شخصیت‌هایی مثل حضرت عباس علیه السلام را اجرا می‌کنند و حال آنکه صاحب سابقه درخشانی نیستند و فقط به جهت اینکه خوب برنامه اجرا می‌کنند آن نقش را به عهده می‌گیرند نظر مبارک را بیان نمایید.
پاسخ - درخشان بودن سابقه تعزیه خوان شرط نیست ولی اگر سوء سابقه خصوصاً سوء حال فعلی عرفاً توهین باشد نباید آن اشخاص، مجری باشند. اصولاً مناسب است عزاداری حضرات ائمه طاهرين عليهم السلام به صورت مجلس روضه‌خوانی برگزار شود تا سخنرانان عالم و وعاظ و روضه‌خوان‌های متعهد ضمن ذکر مصائب آن بزرگواران با ذکر فضائل و مناقب و تاریخ زندگی ایشان و بیان احادیث و احکام و تبلیغ معارف اسلام و دفع بدع و شبهات، مردم را آگاه و به مکتب اهل بیت علیهم السلام هدایت و ارشاد نمایند.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

تعظیم شعائر

کراحت آن (لباس مشکی در عزای اهل بیت علیهم السلام) ثابت نیست، بلکه اگر برای تعظیم شعائر باشد دارای اجر و ثواب نیز خواهد بود
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۴

پرسش : پوشیدن لباس سیاه در عزای امام حسین و دیگر ائمه (علیهم السلام) رجحان شرعی دارد یا خیر؟
پاسخ : هرگاه جنبه تعظیم شعائر داشته باشد رجحان دارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : طبل زدن در مراسم عزاداری امام حسین (علیه السلام) چه حکمی دارد؟
پاسخ : تعظیم شعائر حسینی از افضل قربات است و از هر وسیله معقول می توان استفاده کرد، استفاده از طبل اگر با آهنگهای مناسب مجالس فساد نباشد اشکالی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : تشکیل دسته جات عزاداری در کشورهای خارجی چگونه است؟
پاسخ : کار بسیار خوبی است ولی باید با نهایت نظم و شکوه و هدف دار باشد تا پیام عاشورای حسینی را به همه جا منتقل کند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : وظیفه ما در برابر این مراسم مهم اسلامی یعنی مراسم عزاداری و عاشورای حسینی چیست؟
پاسخ : بدون شک این مراسم از مهم ترین شعائر اسلامی است که هر سال باید باشکوه تر و با عظمت تر از سال گذشته برگزار شود حتی در بعضی از شرایط برای حفظ آن از شر اجانب ممکن است جنبه وجوب کفائی یا عینی به خود بگیرد و انجام آن رمز بقای اسلام و مذهب اهل بیت (علیهم السلام) است.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

در برخی مجالس که برای بزرگداشت اهل بیت (علیهم السلام) برپا می شود، مسایلی به چشم می خورد؛ از جمله:
۱. تصریح به الفاظی که دلالت بر الوهیت اهل بیت (علیهم السلام) دارد؛ مانند لا اله الا علی و ...
۲. خواندن اشعار و بیان مطالبی که مقام خداوند را در برابر اهل بیت (علیهم السلام) پایین می آورد؛ مانند خدا عکس علی را می بوسید.
۳. انجام بعضی کارها در منظر مردم، برای اظهار ذلت در برابر اهل بیت (علیهم السلام)؛ مانند آویختن زنجیر به گردن و درآوردن صدای حیوانات.
۴. نسبت دادن برخی امور به اهل بیت (علیهم السلام) که به ظاهر با عصمت آنان منافات دارد.
برخی افراد در توجیه این اعمال که در آن شائبه حرمت وجود دارد، می گویند: دستگاه امام حسین (علیه السلام) از محدوده فقه خارج است. لطفاً با بیان نظر شریفان، راهگشای ما برای دستیابی به بینشی به دور از اشتباه و بهره مندی صحیح از مجالس اهل بیت (علیهم السلام) باشید.
پاسخ :

۱. اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) همتای قرآن کریم، معصوم و حجت الهی اند.
۲. تعظیم شعائر اهل بیت (علیهم السلام) مورد ترغیب اکید شارع مقدس است.
۳. در تمام مراسم، لازم است از غلو پرهیز شود.
۴. لازم است در همه مراسم، از گفتار یا رفتاری که موجب هتک مقام شامخ امامت و وهن خاندان عصمت یا اهانت به اصل عزاداری است، احتراز شود.
۵. نهضت سید الشهداء (علیه السلام) برای احیای حق و اماته باطل بود؛ کاری که حق نباشد، انجام دادن آن مخالف هدف قیام حسینی (ارواحنا فداه) است
سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * ۸۱/۱/۲۲

تمثال معصومین علیهم السلام

انتساب این عکسها به حضرات معصومین علیهم السلام ثابت نیست، اگر چه هتک حرمت هم جایز نیست
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۵۲

پرسش - حکم خرید، فروش، چاپ، تولید و یا استفاده از عکس ها و پوسترهایی که از چهره ائمه معصومین علیهم السلام تهیه شده است، چگونه است؟
پاسخ - عکس ها و پوسترهایی مذکور، مستند صحیحی ندارند؛ خوب است از این عمل خودداری شود.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

رسم غلط

بنده خیلی متأسفم که بگویم ... برخی کارها در ارتباط با مراسم عزاداری ماه محرم دیده شده است که دست‌هایی به غلط، آن را در جامعه‌ی ما ترویج کرده‌اند. کارهایی را باب می‌کنند و رواج می‌دهند که هرکس ناظر آن باشد، برایش سؤال به وجود می‌آید. به عنوان مثال، در قدیم الایام بین طبقه‌ی عوام الناس معمول بود که در روزهای عزاداری، به بدن خودشان قفل می‌زدند! البته، پس از مدتی، بزرگان و علما آن را منع کردند و این رسم غلط برافتاد. اما باز مجدداً شروع به ترویج این رسم کرده‌اند و شنیدم که بعضی افراد، در گوشه و کنار این کشور، به بدن خودشان قفل می‌زنند! این چه کار غلطی است که بعضی افراد انجام می‌دهند؟

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «کهکیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۷ / ۰۳ / ۱۳۷۳

پرسش - اگر کسی نماز نخواند و روزه نگیرد و برای امام حسین علیه السلام احسان کند و سینه و زنجیر بزند و گریه کند و نیز کسی که خمس و زکات مالش را ندهد، آیا می‌تواند از این مال در راه امام حسین علیه السلام احسان کند؟ آیا اجر و ثوابی بر این شخص است؟

پاسخ - نماز و روزه واجب است ولی عزاداری و گریه بر امام حسین علیه السلام مستحب است. انسان باید نماز بخواند و روزه هم بگیرد و عزاداری هم بکند و پولی که متعلق خمس شده واجب است اول، خمس آن ادا شود آن‌گاه در راه امام حسین علیه السلام و کار خیر دیگر مصرف شود و مصرف نمودن پولی که خمس به آن تعلق گرفته قبل از ادای خمس در هر کاری اگرچه خیر باشد حرام است.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

روضه خوانی

- در شوشتر از قدیم الایام رسم بوده که عزاداری به صورت شبیه‌خوانی انجام شود و افرادی شایسته به نام جوانان بنی هاشم و ابا عبد الله الحسین علیه السلام در مقابل سپاهی شبیه سپاه کوفه و شام صف‌آرایی و جنگ بین آنها و آمدن شیر و جبرئیل بالای نعش امام حسین و ... اکنون چند سال است که تعطیل شده، آیا مأذون هستیم کما فی السابق مراسم عزاداری انجام شود؟ یا اکتفا به سینه زدن و زنجیر زنی گردد؟

ج - تعزیه و شبیه‌خوانی اگر مشتمل بر حرام نباشد و موجب وهن مذهب نشود اشکال ندارد، ولی بهتر است به جای آن مجالس روضه‌خوانی برپا کنند.

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۲۷ س ۷۰

- لطفاً وظیفه ما را راجع به شبیه‌خوانی و روضه‌خوانی و عزاداری بیان فرمائید.

ج - شبیه‌خوانی اگر مشتمل بر محرمات و موجب وهن مذهب نباشد مانع ندارد، اگر چه روضه‌خوانی بهتر است و عزاداری برای سید مظلومان از افضل قربات است.

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۲۷ س ۷۱

زنجیر زنی

زنجیر زدن به بدن همان گونه که بعضی از مسلمانان انجام می‌دهند، چه حکمی دارد؟

پاسخ :

اگر به نحو متعارف و به گونه‌ای باشد که از نظر عرفی از مظاهر حزن و اندوه در عزاداری محسوب شود اشکال ندارد.

آیت الله العظمی خامنه‌ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۶۲

استفاده از طبل و سنج و شیپور و همچنین زنجیرهایی که دارای تیغ هستند در مجالس و دسته‌های عزاداری چه حکمی دارد؟

پاسخ : اگر استفاده از زنجیرهای مزبور موجب وهن مذهب در برابر مردم شود و یا باعث ضرر بدنی قابل توجهی گردد، جایز نیست ولی استفاده از شیپور و طبل و سنج به نحو متعارف اشکال ندارد.

آیت الله العظمی خامنه‌ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۱

پرسش : سینه زدن با تیغ و یا زنجیر زدن با زنجیری که دارای چاقو و یا تیغ می‌باشد و منجر به زخمی شدن بدن و جاری شدن خون می‌شود، چه حکمی دارد؟

پاسخ : مسأله عزاداری حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) در هر زمان و در هر مکان از افضل قربات و مایه تقویت روح ایمان و شهامت اسلامی و ایثار و فداکاری و شجاعت در مسلمین است ولی کیفیت عزاداری باید چنان باشد که بهانه‌ای به دست دشمنان اسلام ندهد و موجب سوء استفاده از آن نشود و این مراسم عظیم و پرشکوه تضعیف نگردد و به همین جهت از کارهایی که موجب وهن مذهب است باید پرهیز شود.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

قمه و زنجیر چاقویی زدن و تیغ کشیدن در مجالس عزای اهل بیت (علیهم السلام) چه حکمی دارد؟

پاسخ : چیزی که در شرایط کنونی، مایه وهن اسلام است، مانند قمه زدن و ...، جایز نیست. چیزی که مایه تعظیم شعائر است یا سبب هتاک نیست، مانند زنجیر زدن، جایز است

سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * ۸۰/۱۲/۱

عزاداری سنتی

برخی کارهاست که پرداختن به آنها، مردم را به خدا و دین نزدیک می‌کند. یکی از آن کارها، همین عزاداریهای سنتی است که باعث تقرب بیشتر مردم به دین می‌شود. اینکه امام فرمودند «عزاداری سنتی بکنید» به خاطر همین تقریب است. در مجالس عزاداری نشستن، روضه خواندن، گریه کردن، به سر و سینه زدن و مواکب عزا و دسته‌های عزاداری به راه انداختن، از اموری است که عواطف عمومی را نسبت به خاندان پیغمبر، پر جوش می‌کند و بسیار خوب است.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «کهرکلیه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۳۷۳ / ۰۳ / ۱۳۷۳

عاشورا و ماجرای حسین بن علی باید در منبر، به شکل سنتی روضه‌خوانی شود؛ اما نه برای سنت‌گرایی، بلکه از طریق واقعه‌خوانی. یعنی اینکه، شب عاشورا این‌طور شد، روز عاشورا این‌طور شد، صبح عاشورا این‌طور شد. شما ببینید يك حادثه‌ی بزرگ، به مرور از بین می‌رود؛ اما حادثه‌ی عاشورا، به برکت همین خواندن‌ها، با جزئیاتش باقی مانده است. فلان‌کس این‌طوری آمد با امام حسین وداع کرد؛ این‌طوری رفت به میدان، این‌طوری جنگید؛ این‌طوری شهید شد و این کلمات را بر زبان جاری کرد.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۴، ص: ۳۱ / ماه خرداد / بیانات در دیدار روحانیون و وعاظ، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۷۴ / ۰۳ / ۱۳۷۴

این عزاداریها جنبه‌ی نمادین دارد، جنبه‌ی حقیقی هم دارد؛ دلها را نزدیک می‌کند، معارف را روشن می‌کند ... بعضی حالا ممکن است بگویند شما می‌خواهید نهضت امام حسین را بیان بکنید، خیلی خب، بروید بیان کنید، دیگر روضه‌خوانی و گریه و زاری و این‌ها چیست؟ بروید بنشینید بیان کنید که حضرت این کار را کردند، این کار را کردند، هدفشان هم این بود. این، خیلی فکر خطائی است، نگاه غلطی است. این عاطفه‌ی نسبت به اولیاء خدا، اولیاء دین، این پیوند عاطفی، پشتوانه‌ی بسیار ارزشمند پیوند فکری و پیوند عملی است. بدون این پشتوانه، خیلی سخت می‌شود در این راه حرکت کرد. این پیوند عاطفی، خیلی مهم است. اینی که امام راحل (رضوان الله علیه) فرمودند عزاداری به سبک سنتی، این يك حرف از روی عادت نبود؛ حرف بسیار عمیقی است؛ ژرف‌نگرانه است ... بحث مودت خیلی مهم است. این مودت، با این ارتباطات عاطفی حاصل می‌شود؛ ماجرای مصیبت‌های این‌ها را گفتن، يك‌جور ایجاد ارتباط عاطفی است؛ ماجرای مناقب این‌ها و فضائل این‌ها را گفتن، يك‌جور دیگر پیوند عاطفی است.

بنابراین، این عزاداری‌هایی که انجام می‌گیرد، این گریه و زاری‌ای که می‌شود، این تشریح حوادث عاشورا که می‌شود، این‌ها چیزهای لازمی است. يك عده از موضع روشن‌فکری نیابند بگویند آقا، این‌ها دیگر لازم نیست. نه، این‌ها لازم است؛ این‌ها تا آخر لازم است؛ همین کارهایی که مردم می‌کنند. البته يك شکل‌های بدی وجود دارد که گفته‌ایم؛ مثل قمه زدن که گفتیم این ممنوع است، نباید این کار انجام بگیرد؛ این، مایه‌ی دراز شدن زبان دشمنان علیه دوستان اهل بیت است. اما همین عزاداری متعارفی که مردم می‌کنند؛ دسته‌جات سینه‌زنی راه می‌اندازند، علم بلند می‌کنند، اظهار محبت می‌کنند، شعار می‌نویسند، می‌خوانند، گریه می‌کنند؛ این‌ها ارتباط عاطفی را روز به روز بیشتر می‌کند؛ این‌ها خیلی چیزهای خوبی است

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۶، ص: ۱۹۷ / بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار جمعی از افشار مختلف مردم قم - ۱۳۸۶ / ۱۰ / ۱۹

عزاداری به شیوه مرسوم و سنتی اشکال ندارد بلکه مستحسن است، لکن از هرگونه کاری که موجب وهن مذهب باشد پرهیز شود.

آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۲

استفاده از آلات موسیقی، مناسب با عزاداری سالار شهیدان علیه السلام نیست و شایسته است مراسم عزاداری، به همان صورت متعارفی که از قدیم متداول بوده، برگزار شود. البته استفاده از طبل و سنج به نحو متعارف، اشکال ندارد

آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۵

پرسش: سینه زنی از نظر شرعی چه حکم دارد؟

پاسخ: اشکال ندارد.

سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش : علت اینکه هر یک از شبهای محرم را به نام یک نفر از اصحاب امام حسین (علیه السلام) نامگذاری کرده اند چیست؟ و چرا عمده عزاداریها تا دهه اول است و بعد از آن کم‌رنگ می‌شود؟

پاسخ : علت خاصی برای چنین کاری وجود ندارد. و هدف این است که تمام این بزرگواران به ترتیب مورد توجه قرار بگیرند. با توجه به اینکه مصائب اهل بیت(علیهم السلام) از آغاز محرم یا از روز دوم محرم که وارد کربلا شدند شروع شد و روز به روز کار را بر آنها سخت تر گرفتند این برنامه در میان شیعه معمول شده.

به علاوه روایتی نقل می‌کنند که امام صادق(علیه السلام) نیز اینگونه عمل می‌فرمودند که می‌تواند سنتی برای شیعیان باشد.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - بعض عزاداران به خود گل می‌مالند و یا اینکه با پای برهنه راه می‌روند. این نحوه عزاداری چه حکمی دارد؟

پاسخ - این گونه امور که در محلی طبق مرسوم آن محل بوسیله آن اظهار حزن و عزا نسبت به سالار شهیدان علیه‌السلام بنمایند چنانچه ضرر معتد به برای جسم و جان نداشته باشد مانعی ندارد.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

علم و علامت در عزاداری

بسیاری از تکایا در آیام عزاداریهای مذهبی، اقدام به حمل «علامتی» می‌کنند که به قیمتهای گزافی خریده شده و حمل آن نیز موجب اشکال است، این وسائل که به «علامات» مشهورند از نظر شرعی چه حکمی دارند؟

ج

- اشکال ندارد.

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۲۷ س ۷۲

استفاده از علم در مراسم عزاداری سیدالشهدا علیه السلام با قرار دادن آن در مجلس عزا یا حمل آن در دسته عزاداری چه حکمی دارد؟
پاسخ: فی نفسه اشکال ندارد ولی نباید این امور جزء دین شمرده شوند.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۴

استفاده از علم در عزاداری سیدالشهدا علیه السلام فی نفسه اشکال ندارد ولی نباید این امور جزء دین شمرده شوند
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۶

در بعضی از مساجد در ایام عزاداری از علم های متعددی استفاده می‌شود که دارای تزئینات زیاد و گرانیهایی است و گاهی موجب سؤال متدینین از اصل فلسفه آنها می گردد و در برنامه های تبلیغی خلل ایجاد می کند و حتی با اهداف مقدس مسجد تعارض دارد، حکم شرعی در این رابطه چیست؟
پاسخ: اگر قرار دادن آنها در مسجد با شئون عرفی مسجد منافات داشته باشد و یا برای نمازگزاران مزاحمت ایجاد کند، اشکال دارد.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۲

اگر شخصی علمی را برای عزاداری سیدالشهدا علیه السلام نذر کرده باشد، آیا جایز است مسئولین حسینیة از قبول آن خودداری کنند؟
پاسخ: این نذر، متولی حسینیة و هیئت امناء آن را ملزم به قبول علم نمی کند.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۳

پرسش: آیا اشکالی دارد در ابتدای دسته های عزاداری چهلچراغ یا علم قرار داشته باشد ؟
پاسخ: مانعی ندارد.
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش: حمل کردن علم در عزاداری چه حکمی دارد؟
پاسخ: اگر برای عابرین مزاحمتی ایجاد نکند، و آسیبی به حمل کننده علامت نرزد، و از مجسمه های حیوانات و امثال آن در علم استفاده نشود، اشکال ندارد. و خوب است از علم های کوچک تر استفاده گردد و بهترین جایگزین، استفاده از پرچمهای مناسب و در شان عزاداری خامس آل عبا (ع) است.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - استفاده از علم چه صورتی دارد؟
پاسخ - در مراسم عزاداری سالار شهیدان حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام استفاده از علم که تعظیم شعائر محسوب می‌شود به شرط اینکه مشتمل بر مجسمه ذیروح که حرام است نباشد، اشکال ندارد؛ بلکه مطلوب است.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

گفتن جملات غلوآمیز جایز نیست و باید از ترویج مداحانی که اهل غلو هستند و نیز جلسات آنها پرهیز شود
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۹

پرسش : جمعی از مردم سعی دارند مقامات والای شهادی کربلا را با انبیای پیشین مخصوصاً پیامبران اولوالعزم یا اصحاب خاص پیامبر اکرم(صلی الله علیه وآله) مقایسه کنند، و از چگونگی آن سؤال می کنند؟
پاسخ : ادب و احترام ایجاب می کند که ما مقامات همه آنها را والا بدانیم و از مقایسه و برتری آنها بر یکدیگر بپرهیزیم و بگوییم همه از اولیاء الله بودند و ما به همه آنها عشق میورزیم.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : در بعضی مجامع و هیئات مذهبی اشعاری سروده و خوانده می شود که در ضمن آن، لفظ جلاله (الله) را به ذوات مقدسه عصمت - علیهم صلوات الله - و غیره نسبت می دهند، مثلاً گفته می شود من علی اللهی ام، یا من حسین اللهی ام و یا زینب اللهی ام، آیا بیان این گونه اشعار جواز شرعی دارد؟
پاسخ : این تعبیرات مناسب افراد معتقد به مکتب معصومین(علیهم السلام) نیست و لازم است به این اشخاص تذکر داده شود و آنها را از این کار نهی کرد و برای بزرگداشت مقام آن بزرگواران راههای خوب و سنجیده و معقول وجود دارد که نیازی به این حرفها ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

در برخی مجالس که برای بزرگداشت اهل بیت(علیهم السلام) برپا می شود، مسایلی به چشم می خورد؛ از جمله:
۱. تصریح به الفاظی که دلالت بر الوهیت اهل بیت(علیهم السلام) دارد؛ مانند لا إله إلاّ علی و
۲. خواندن اشعار و بیان مطالبی که مقام خداوند را در برابر اهل بیت(علیهم السلام) پایین می آورد؛ مانند خدا عکس علی را می بوسید.
۳. انجام بعضی کارها در منظر مردم، برای اظهار ذلت در برابر اهل بیت(علیهم السلام)؛ مانند آویختن زنجیر به گردن و درآوردن صدای حیوانات.
۴. نسبت دادن برخی امور به اهل بیت(علیهم السلام) که به ظاهر با عصمت آنان منافات دارد.
برخی افراد در توجیه این اعمال که در آن شائبه حرمت وجود دارد، می گویند: دستگاه امام حسین(علیه السلام) از محدوده فقه خارج است. لطفاً با بیان نظر شریفان، راهگشای ما برای دستیابی به بینشی به دور از اشتباه و بهره مندی صحیح از مجالس اهل بیت(علیهم السلام) باشید.
پاسخ :

۱. اهل بیت عصمت و طهارت(علیهم السلام) همتای قرآن کریم، معصوم و حجت الهی اند.
۲. تعظیم شعائر اهل بیت(علیهم السلام) مورد ترغیب اکید شارع مقدس است.
۳. در تمام مراسم، لازم است از غلو پرهیز شود.
۴. لازم است در همه مراسم، از گفتار یا رفتاری که موجب هتاک مقام شامخ امامت و وهن خاندان عصمت یا اهانت به اصل عزاداری است، احتراز شود.
۵. نهضت سید الشهداء(علیه السلام) برای احیای حق و اماته باطل بود؛ کاری که حق نباشد، انجام دادن آن مخالف هدف قیام حسینی(ارواحنا فداه) است

سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * . ۸۱/۱/۲۲

قمه زنی

قمه زدن هم از کارهای خلاف است. می‌دانم عده‌ای خواهند گفت: «حق این بود که فلانی اسم قمه را نمی‌آورد.» خواهند گفت: «شما به قمه زدن چه کار داشتید؟ عده‌ای می‌زنند؛ بگذارید بزنند!» نه؛ نمی‌شود در مقابل این کار غلط سکوت کرد. اگر به گونه‌ای که طی چهار، پنج سال اخیر بعد از جنگ، قمه زدن را ترویج کردند و هنوز هم می‌کنند، در زمان حیات مبارک امام رضوان الله علیه ترویج می‌کردند، قطعاً ایشان در مقابل این قضیه می‌ایستادند. کار غلطی است که عده‌ای قمه به دست بگیرند و به سر خودشان بزنند و خون بریزند. این کار را می‌کنند که چه بشود؟! کجای این حرکت، عزاداری است؟! البته، دست بر سر زدن، به نوعی نشانه‌ی عزاداری است. شما بارها دیده‌اید، کسانی که مصیبتی برایشان پیش می‌آید، بر سر و سینه‌ی خود می‌کوبند. این نشانه‌ی عزاداری معمولی است. اما شما تا به حال کجا دیده‌اید که فردی به خاطر رویکرد مصیبت عزیزترین عزیزانش، با شمشیر بر مغز خود بکوبد و از سر خود خون جاری کند؟! کجای این کار، عزاداری است؟! قمه زدن، سنتی جعلی است. از اموری است که مربوط به دین نیست و بلاشک، خدا هم از انجام آن راضی نیست. علمای سلف دستشان بسته بود و نمی‌توانستند بگویند «این کار، غلط و خلاف است.» امروز روز حاکمیت اسلام و روز جلوه‌ی اسلام است. نباید کاری کنیم که آحاد جامعه‌ی اسلامی برتر، یعنی جامعه‌ی محب اهل بیت علیهم السلام که به نام مقدس ولی عصر ارواحنا فداه، به نام حسین بن علی علیه السلام و به نام امیر المؤمنین علیه الصلاة والسلام، مفتخرند، در نظر مسلمانان و غیر مسلمانان عالم، به عنوان یک گروه آدم‌های خرافی بی‌منطق معرفی شوند.

یکوقت بود در گوشه و کنار، چند نفر دور هم جمع می‌شدند و دور از انتظار عمومی مبادرت به قمه‌زنی می‌کردند و کارشان، تظاهر - به این معنا که امروز هست - نبود. کسی هم به خوب و بد عملشان کار نداشت؛ چرا که در دایره‌ی محدودی انجام می‌شد. اما یکوقت بناست که چند هزار نفر، ناگهان در خیابانی از خیابانهای تهران یا قم یا شهرهای آذربایجان و یا شهرهای خراسان ظاهر شوند و با قمه و شمشیر بر سر خودشان ضربه وارد کنند. این کار، قطعاً خلاف است. امام حسین علیه السلام، به این معنا راضی نیست. من نمی‌دانم کدام سلیقه‌هایی و از کجا این بدعت‌های عجیب و خلاف را وارد جوامع اسلامی و جامعه‌ی انقلابی ما می‌کنند؟! بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «کهکیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۷ / ۱۳۷۳

من در دو، سه سال قبل از این، راجع به قمه زدن مطلبی را گفتم و مردم عزیز ما، آن مطلب را با همه‌ی وجود پذیرفتند و عمل کردند. اخیراً مطلبی را کسی به من گفت که خیلی برایم جالب و عجیب بود. برای شما هم آن مطلب را نقل می‌کنم. کسی که با مسائل کشور شوروی سابق و این بخشی که شیعه‌نشین است جمهوری آذربایجان آشنا بود، می‌گفت: آن زمان که کمونیستها بر منطقه‌ی آذربایجان شوروی سابق مسلط شدند، همه‌ی آثار اسلامی را از آنجا محو کردند. مثلاً مساجد را به انبار تبدیل کردند، سالنهای دینی و حسینیه‌ها را به چیزهای دیگری تبدیل کردند و هیچ نشانه‌ای از اسلام و دین و تشیع باقی نگذاشتند. فقط یک چیز را اجازه دادند و آن، قمه زدن بود! دستورالعمل رؤسای کمونیستی به زیردستان خودشان این بود که مسلمانان حق ندارند نماز بخوانند، نماز جماعت برگزار کنند، قرآن بخوانند، عزاداری کنند، هیچ کار دینی نباید بکنند؛ اما اجازه دارند قمه بزنند! چرا؟ چون قمه زدن، برای آن‌ها یک وسیله‌ی تبلیغ بر ضد دین و بر ضد تشیع بود. بنابراین، گاهی دشمن از بعضی چیزها، این‌گونه علیه دین استفاده می‌کند. هر جا خرافات به میان آید، دین خالص بدنام خواهد شد.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۶، ص: ۱ / سال ۱۳۷۶ / ماه فروردین / بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی (ره) مشهد مقدس رضوی - ۰۱ / ۰۱ / ۱۳۷۶

به نظر ما قمه‌زنی یک خلاف شرع قطعی بود و هست؛ این را ما اعلام کردیم و بزرگانی هم حمایت کردند؛ اما بعد دیدیم از گوشه و کنار کسانی در جهت عکس این عمل می‌کنند! اگر قمه‌زنی اشکال هم نداشته باشد و حرام هم نباشد، واجب که نیست؛ چرا در جاهایی برای این چیزهای بعضاً خرافی انگیزه وجود دارد؟ آن‌هایی هم که جنبه‌ی خرافی محض ندارد، لااقل این مقدار هست که در دنیای امروز، در ارتباطات امروز، در فرهنگ رایج جهانی امروز، در عقلانیاتی که امروز در داخل خانه‌های ما و بین جوانان و دختران و پسران ما رایج است، عکس العمل نامناسب ایجاد خواهد کرد. این‌ها از بیانات شرع نیست که ما بگوییم چه دنیا ببینند، چه نپسندند، ما باید این‌ها را بگوییم؛ حد اقل این‌ها چیزهای مشکوئیه است

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۳، ص: ۲۷۴ / بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری - ۲۷ / ۱۲ / ۱۳۸۳

یکوقتی ما راجع به مسئله‌ی تظاهرات قمه، مطلبی را گفتیم، یک عده‌ای گوشه کنار صداشان بلند شد که آقا! این عزاداری امام حسین است؛ مخالفت نشود با عزاداری امام حسین! این، مخالفت با عزاداری نیست؛ مخالفت با ضایع کردن عزاداری است. عزاداری امام حسین را نباید ضایع کرد

این عزاداری‌هایی که انجام می‌گیرد، این گریه و زاری‌ای که می‌شود، این تشریح حوادث عاشورا که می‌شود، این‌ها چیزهای لازمی است. یک عده از موضع روشن‌فکری نیایند بگویند آقا، این‌ها دیگر لازم نیست. نه، این‌ها لازم است؛ این‌ها تا آخر لازم است؛ همین کارهایی که مردم می‌کنند. البته یک شکل‌های بدی وجود دارد که گفته‌ایم؛ مثل قمه زدن که گفتیم این ممنوع است، نباید این کار انجام بگیرد؛ این، مایه‌ی دراز شدن زبان دشمنان علیه دوستان اهل بیت است

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۶، ص: ۱۹۷ / بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار جمعی از اقشار مختلف مردم قم - ۱۹ / ۱۰ / ۱۳۸۶

قمه‌زنی ... چه حکمی دارد؟

پاسخ - در شرائط و اوضاع کنونی از قمه زدن خودداری شود،

استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۳ س: ۴۲

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »»

اخيرا مشاهده می‌شود بعضی به اسم مسلمان آگاه و مسئول از آوردن پرچم و نخل و علامات و طوق و جریده در مراسم سوگواری خامس آل عبا و ائمه اطهار علیهم السلام به عنوان اینکه خرافات و بدعت است ممانعت نموده، و همچنین به سینه زنی، زنجیر زنی، قمه زنی، شبیه‌خوانی و تعزیه‌خوانی ایراد می‌گیرند، آیا به نظر حضرت عالی موارد مذکور شرعا جائز و در مراسم مذهبی و شعائر سنتی کما فی السابق باید اجراء گردد یا خرافات و خلاف شرع است که باید ترك شود؟

پاسخ - در وضع موجود قمه نزنند، و شبیه‌خوانی اگر مشتمل بر محرمات و موجب وهن مذهب نباشد مانع ندارد؛ اگر چه روضه‌خوانی بهتر است. و عزاداری برای سید مظلومان از افضل قربات است. استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۱ س: ۳۷

الف : قمه زنی مطلقاً جایز نیست.

ب : قمه زنی علاوه بر اینکه از نظر عرفی از مظاهر حزن و اندوه محسوب نمی‌شود و سابقه ای در عصر ائمه علیهم السلام و زمان های بعد از آن ندارد و تأییدی هم به شکل خاص یا عام از معصومین علیهم السلام در مورد آن نرسیده است، در زمان حاضر موجب وهن و بدنام شدن مذهب می‌شود، بنابراین در هیچ حالتی جایز نیست
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۷

اگر قمه زدن در عزاداری ائمه «علیهم السلام» موجب مرگ شخص شود، آیا این عمل خودکشی محسوب می‌شود؟
پاسخ : اگر این عمل عادتاً منجر به فوت نمی‌شود حکم خودکشی را ندارد ولی اگر از همان ابتدا خوف خطر جانی برای او وجود داشته و در عین حال این کار را انجام داده و منجر به فوت وی شده است، حکم خود کشتی را دارد.
اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۵۵

آیا قمه زدن بطور مخفی حلال است یا این که فتوای شریف حضرت عالی عمومیت دارد؟
پاسخ : قمه زنی علاوه بر این که از نظر عرفی از مظاهر حزن و اندوه محسوب نمی‌شود و سابقه‌ای در عصر ائمه «علیهم السلام» و زمانهای بعد از آن ندارد و تأییدی هم به شکل خاص یا عام از معصوم «علیه السلام» در مورد آن نرسیده است، در زمان حاضر موجب وهن و بدنام شدن مذهب می‌شود بنا بر این در هیچ حالتی جایز نیست.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۶۰

پرسش : قمه زدن در عزای سید الشهداء علیه السلام چه حکمی دارد؟
پاسخ : به یقین کسانی که قمه می‌زنند از عاشقان و دلباختگان حضرت ابا عبدالله (علیه السلام) هستند لکن این عمل در شرایط فعلی به مکتب اهل بیت (علیهم السلام) ضربه می‌زند و آثار سوء آن مشهود است، چه بهتر که خون خود را به مراکز انتقال خون هدیه کنند که باعث حیات مسلمانی می‌گردد «ومن احياها فکانما احیى الناس جميعا».
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : نظر حضرت عالی در باب تیغ زدن عزاداران امام حسین (ع) در روز عاشورا به عنوان ادای نذریا کسب اجر اخروی چیست؟
پاسخ : عزاداری سیدالشهداء (ع) از افضل قربات است ولی باید از انجام اعمالی که موجب ضرر به بدن یا وهن مذهب می‌شود اجتناب کنید. و چنین نذری لازم الوفاء نیست.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : پدر و مادری نذر می‌کنند که اگر خدا به آنان فرزند پسر بدهد روز عاشورا بر سر او تیغ بزنند، آیا با توجه به این که انجام این گونه اعمال باعث وهن شیعه و عزاداری سیدالشهداء (علیه السلام) و موجب سوء استفاده دشمنان اسلام می‌گردد عمل به این نذر واجب است؟
پاسخ : این نذر صحیح نیست چون در نذر رجحان عمل شرط است و این عمل با توجه به این که بهانه ای به دست دشمنان اسلام برای زیر سوال بردن کل مسائل سوگواری خامس آل عبا (علیه السلام) که از افضل قربات است می‌دهد، خالی از اشکال نیست و بر فرض رجحان این عمل، نذر درباره دیگری کردن صحیح نیست.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : نظر حضرت عالی در باب تیغ زدن عزاداران امام حسین (ع) در روز عاشورا به عنوان ادای نذریا کسب اجر اخروی چیست؟
پاسخ : عزاداری سیدالشهداء (ع) از افضل قربات است ولی باید از انجام اعمالی که موجب ضرر به بدن یا وهن مذهب می‌شود اجتناب کنید. و چنین نذری لازم الوفاء نیست.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

نظر حضرت تعالی در مورد قمه زنی و شرح آیه ۳۲ سوره حج در ادله مراجعی که قمه زنی را با توجه به آیه شریفه آیه ۳۲ سوره حج از شعایر دینی جایز و مستحب دانسته‌اند، همچنین با توجه به احادیثی دیگر.
پاسخ : قمه زدن ترك شود
سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * ۸۹/۳/۵

قمه و زنجیر چاقویی زدن و تیغ کشیدن در مجالس عزای اهل بیت (علیهم السلام) چه حکمی دارد؟
پاسخ : چیزی که در شرایط کنونی، مایه وهن اسلام است، مانند قمه زدن و ...، جایز نیست. چیزی که مایه تعظیم شعایر است یا سبب هتاک نیست، مانند زنجیر زدن، جایز است
سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * ۸۰/۱۲/۱

لباس مشکی در عزای اهل بیت علیهم السلام

کراهت آن ثابت نیست، بلکه اگر برای تعظیم شعائر باشد دارای اجر و ثواب نیز خواهد بود
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۴

پرسش: حکم لباس مشکی در دو ماه محرم و صفر مستحب است یا مکروه؟

پاسخ: کار شایسته و پسندیده ای است و کراهت آن ثابت نیست.

سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش: پوشیدن لباس سیاه در عزای امام حسین و دیگر ائمه (علیهم السلام) رجحان شرعی دارد یا خیر؟

پاسخ: هرگاه جنبه تعظیم شعائر داشته باشد رجحان دارد.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

مجالس عزاداری

مردم ... به مجالس عزاداری سیدالشهداء علیه السلام، دل ببندند و این مجالس را- در سطوح مختلف- هر چه می‌توانند بیشتر اقامه کنند. مردم باید مخلصانه و برای استفاده، در مجالس عزاداری حسینی شرکت کنند؛ نه برای وقت گذراندن، یا به صورت عامیانه‌ای، فقط به عنوان ثواب اخروی ...

مسئلاً شرکت در مجالس مذکور، ثواب اخروی دارد؛ ... همه باید در این مجالس شرکت کنند، قدر مجالس عزاداری را بدانند، از این مجالس استفاده کنند و روحاً و قلباً این مجالس را وسیله‌ای برای ایجاد ارتباط و اتصال هر چه محکم‌تر میان خودشان و حسین بن علی علیه السلام، خاندان پیغمبر و روح اسلام و قرآن قرار دهند.

مجالس عزاداری حسینی باید از سه ویژگی برخوردار باشد:

اولین ویژگی باید این باشد که چنین مجالسی، محبت به اهل بیت علیهم السلام را زیاد کنند. چون رابطه‌ی عاطفی، يك رابطه‌ی بسیار ذی‌قیمت است

دومین ویژگی‌ای که باید در این مجالس به وجود آید، این است که مردم نسبت به اصل حادثه‌ی عاشورا، معرفت روشن‌تر و واضح‌تری پیدا کنند. این‌طور نباشد که ما در مجلس حسین بن علی علیه السلام، به منبر برویم یا سخنرانی کنیم، اما موضوع سخنرانی، حضار آن مجلس، اعم از جوان و غیر جوان و زن و مرد اهل فکر و تأمل را- که امروز در جامعه‌ی ما بسیارند و این از برکات انقلاب است- به این فکر فروبرد که «ما به این مجلس آدمیم و گریه‌ای هم کردیم؛ اما برای چه؟ قضیه چه بود؟ چرا باید برای امام حسین علیه السلام گریه کرد؟ اصلاً چرا امام حسین علیه السلام به کربلا آمد و عاشورا را به وجود آورد؟» بنابراین، به عنوان منبری یا سخنران، باید به موضوعاتی بپردازید که جوابگوی چنین سؤالاتی باشد. باید نسبت به اصل حادثه‌ی عاشورا معرفتی در افراد به وجود آید

سومین ویژگی لازم در این مجالس، افزایش ایمان و معرفت دینی در مردم است. در چنین مجالسی باید از دین، نکاتی عنوان شود که موجب ایمان و معرفت بیشتر در مستمع و مخاطب گردد. یعنی سخنرانان و منبریه‌ها، يك موعظه‌ی درست، يك حدیث صحیح، بخشی از تاریخ آموزنده‌ی درست، تفسیر آیه‌ای از قرآن یا مطلبی از يك عالم و دانشمند بزرگ اسلامی را در بیانات خود بگنجانند و به سمع شرکت‌کنندگان در این مجالس برسانند. این‌طور نباشد که وقتی بالای منبر می‌رویم، يك مقدار لفاظی کنیم و حرف بزنیم و اگر احیاناً مطلبی هم ذکر می‌کنیم، مطلب سستی باشد که نه فقط ایمانها را زیاد نمی‌کند، بلکه به تضعیف ایمان مستمعین می‌پردازد

متأسفانه باید عرض کنم که ... بعضاً گوینده‌ای در يك مجلس به نقل مطلبی می‌پردازد که هم از لحاظ استدلال و پایه‌ی مدرک عقلی یا نقلی سست است و هم از لحاظ تأثیر در ذهن يك مستمع مستبصر و اهل منطق و استدلال، ویرانگر است. مثلاً در يك کتاب، بعضی مطالب نوشته شده است که دلیلی بر کذب و دروغ بودن آن‌ها نداریم. ممکن است راست باشد، ممکن است دروغ باشد. اگر شما آن مطالب را بیان کنید- و لو مسلم نیست خلاف واقع باشد- و با شنیدن آن‌ها برای مستمعان، که جوان دانشجو یا محصل یا رزمنده و یا انقلابی است- و بحمد الله، انقلاب ذهنها را باز و منفتح کرده است- نسبت به دین، سؤال و مسئله ایجاد می‌شود و اشکال و عقده به وجود می‌آید، نباید آن مطالب را بگویید. حتی اگر سند درست هم داشت؛ چون موجب گمراهی و انحراف است، نباید نقل کنید؛ چه رسد به اینکه اغلب این مطالب مندرج در بعضی کتابها، سند درستی هم ندارد. يك نفر از زبان دیگری، مطلبی را مبنی بر این می‌شنود که من در فلان سفر، فلان‌جا بودم، که فلان اتفاق افتاد. گوینده از روی مدرک یا بدون مدرک، چنان مطلبی را می‌گوید. شنونده هم آن را باور می‌کند و در کتابی می‌نویسد و این کتاب به دست من و شما می‌رسد. من و شما چرا باید آن مطلب را که نمی‌تواند در يك مجمع بزرگ، برای ذهنهای مستبصر و هوشیار و آگاه توجیه شود، بازگو کنیم؟! مگر هر مطلبی را هر جا نوشتند، انسان باید بخواند و بازگو کند؟!!

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

در مجالس عزاداری ماه محرم، این سه ویژگی باید وجود داشته باشد:

۱. عاطفه را نسبت به حسین بن علی و خاندان پیغمبر، علیهم صلوات الله، بیشتر کند. (عقله و رابطه و پیوند عاطفی را باید مستحکمتر سازد).
 ۲. نسبت به حادثه‌ی عاشورا، باید دید روشن و واضحی به مستمع بدهد.
 ۳. نسبت به معارف دین، هم ایجاد معرفت و هم ایجاد ایمان- و لو به نحو کمی- کند
- من واقعاً می‌ترسم از اینکه خدای ناکرده، در این دوران که دوران ظهور اسلام، بروز اسلام، تجلی اسلام و تجلی فکر اهل بیت علیهم الصلوة و السلام است، نتوانیم وظیفه‌مان را انجام دهیم. برخی کارهاست که پرداختن به آن‌ها، مردم را به خدا و دین نزدیک می‌کند. یکی از آن کارها، همین عزاداریهای سنتی است که باعث تقریب بیشتر مردم به دین می‌شود. اینکه امام فرمودند «عزاداری سنتی بکنید» به خاطر همین تقریب است. در مجالس عزاداری نشستن، روضه خواندن، گریه کردن، به سر و سینه زدن و مواکب عزاداری به راه انداختن، از اموری است که عواطف عمومی را نسبت به خاندان پیغمبر، پر جوش می‌کند و بسیار خوب است. در مقابل، برخی کارها هم هست که پرداختن به آن‌ها، کسانی را از دین برمی‌گرداند.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «کهکیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۷ / ۱۳۷۳

شکی نیست که در مواردی در عزاداری‌ها حرفهای غیر واقعی و غلط و خرافی گفته می‌شود؛ لیکن اگر فرض می‌کردیم هیچ حرف غلطی هم به آن معنا بیان نشود، اما وقتی حرف صحیح ولی سست و بدون استناد به يك مدرک درست گفته شود، یا حرفی که ایمان مردم را متزلزل کند و در باور مخاطبان نكند، گفته شود، این هم مضر است

از این منبر، والاترین معارف و فوری‌ترین و لازم‌ترین مطالب را می‌شود بیان کرد؛ اما اگر ما این را به چیزهای موهوم یا موهون مصروف کنیم، به هیچ وجه مصلحت نیست

منتها يك نکته در اینجا وجود دارد که باید به آن توجه شود. شنیده‌ایم و در مواردی دیده‌ایم که کسانی به این عیب، بلکه به این خطر توجه کرده و آن را بیان کرده‌اند. طبعاً ذهنهای بعضی کتش ندارد این معنا را درک کند؛ در مقام عمل هم به این کار عادت کرده‌اند؛ این خیلی مهم نیست؛ این قابل اثرگذاری است؛ اما ناگهان از نقطه‌ی از دل روحانیت و از مراکز معتبر روحانیت ندای تأییدی از آن کار غلط بلند شده؛ این را علاج کنید؛ و الاً بیان کردن، توجیه کردن و تشر زدن دشوار نیست.

این‌طور نباشد که وقتی مطلب حقی در مرکزی گفته می‌شود و مسئول و روحانی روشن فکر و آگاهی آن را بیان می‌کند، ناگهان با این توهم یا با این وسوسه که اصل عزاداری امام حسین زیر سؤال برده شد، جریانی درست شود؛ کما اینکه ما دیدیم در قضیه‌ی قمه‌زنی همین‌طور شد. به نظر ما قمه‌زنی يك خلاف شرع قطعی بود و هست؛ این را ما اعلام کردیم و بزرگانی هم حمایت کردند؛ اما بعد دیدیم از گوشه و کنار کسانی در جهت عکس این عمل می‌کنند! اگر قمه‌زنی اشکال هم نداشته باشد و حرام هم نباشد، واجب که نیست؛ چرا در جاهایی برای این چیزهای بعضاً خرافی انگیزه وجود دارد؟ آن‌هایی هم که جنبه‌ی خرافی محض ندارد، لاقلاً این مقدار هست که در دنیای امروز، در ارتباطات امروز، در فرهنگ رایج جهانی امروز، در عقلانیاتی که امروز در داخل خانه‌های ما و بین جوانان و دختران و پسران ما رایج است، عکس‌العمل نامناسب ایجاد خواهد کرد. این‌ها از بنیاد شرع نیست که ما بگوییم چه دنیا بیسندد، چه نپسندد، ما باید این‌ها را بگوییم؛ حد اقل این‌ها چیزهای مشکوکیه است

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۳، ص: ۲۷۴ / بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری - ۲۷ / ۱۲ / ۱۳۸۳

جهت‌گیری در عزاداری امام حسین به این نحو باید باشد: گسترش تبیین، بیان، آگاه‌سازی، محکم کردن ایمان مردم، روح تدین را در مردم گسترش دادن، روح شجاعت و غیرت دینی را در مردم زیاد کردن، حالت بی‌تفاوتی و سکر و بی‌حالی را از مردم گرفتن؛ این‌هاست معنای قیام حسینی و بزرگداشت عزاداری امام حسین (علیه‌السلام) در زمان ما. لذا زنده است، همیشه هم زنده خواهد بود. جنبه‌ی عاطفی آن هم تأثیرگذار بر روی عواطف و احساسات همه‌ی مردم است. جنبه‌ی عمقی و معنوی آن، صاحبان فکر و بصیرت را آگاه می‌کند؛ روشن می‌کند

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۶، ص: ۱۹۷ / بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار جمعی از اقشار مختلف مردم قم - ۱۹ / ۱۰ / ۱۳۸۶

ما در باب مرثیه‌خوانی حرفهای زیادی داریم. بارها هم ما توی همین جلسه به شما مداحهای عزیز عرض کردیم، جاهای دیگر هم گفتیم که در مرثیه‌خوانی بایستی به صدق واقعه پایبند بود. درست است که شما می‌خواهید مستمع خودتان را بگریانید، اما این گریاندن را به وسیله‌ی هنرنمایی در کیفیت بیان واقعه تأمین کنید، نه در ذکر واقعه‌ای که اصل ندارد. ما در گذشته‌ها سراغ داشتیم- ان شاء الله حالا آن‌جور نیست- که بعضی‌ها فی المجلس يك چیزی را جعل می‌کردند؛ نکته‌ای همان‌جا به ذهنش می‌آمد، می‌دید خوب است، موقعیت خوب است، همان‌جا می‌گفت و از مردم اشک می‌گرفت! این درست نیست. اشک گرفتن از مردم که هدف نیست؛ هدف، آمیختن این دل اشک‌آلود- که اشک را به چشم می‌رساند و چشم را اشک‌بار می‌کند- به معارف زلال است؛ البته با هنرنمایی.

ما در مشهد يك منبری معروفی داشتیم- خدا او را رحمت کند- مال پنجاه سال قبل است؛ مرحوم رکن الواعظین. او منبر می‌رفت و مردم پای منبر روضه‌خوانی او مثل ابر بهار گریه می‌کردند؛ در حالی که خودش هم بارها می‌گفت من اسم نیزه و خنجر نمی‌آورم. واقعاً هم نمی‌آورد؛ بنده دهها منبر از او دیده بودم. حادثه را آن‌چنان هنرمندانه تصویر می‌کرد که مجلس را منقلب می‌ساخت؛ بدون اینکه بگوید «کشند»، بدون اینکه بگوید «تیر زدند»، بدون اینکه بگوید «شمشیر چنین زدند» یا «خنجر چنین زدند»؛ این‌ها را نمی‌گفت. می‌توان با شیوه‌های هنرمندانه، روضه‌خوانی خوب کرد و گریاند.

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

البته این را هم به شما عرض بکنم؛ اینکه آقایان مداحها، و سابقها روضه‌خوان‌ها- که ما حالا کمتر توفیق پیدا می‌کنیم ببینیم، اما در مواردی از افاضات مداحها مستفیض می‌شویم- اصرار می‌کنند که بلند گریه کنید، لزومی ندارد؛ خوب، آرام گریه کنید. وقتی می‌خواهند سینه بزنند، اصرار بر اینکه «صدا، صدای این جمعیت نیست»؛ یا وقتی مردم می‌خواهند صلوات بفرستند، اصرار بر اینکه «صلوات، صلوات این جمعیت نیست»! شما بخواهید مردم صلوات بفرستند، و لو توی دلشان. گرم شدن مجلس به این شیوه‌ها، اصل نیست؛ کاری کنید که دل‌های مستمع را در اختیار بگیرید. دل مستمع وقتی در اختیار شما آمد، مقصود حاصل است؛ اگر آهسته هم گریه کند، باز مقصود حاصل است؛ اگر به شما توجه کرد، باز مقصود حاصل است.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۹، ص: ۴۷ / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه‌ی زهرا (پرسش - در دیدار مداحان اهل بیت (ع) - ۱۳۸۹ / ۰۳ / ۱۳)

اگر بعضی از واجبات از مکلف به سبب شرکت در مجالس عزاداری فوت شود مثلاً نماز صبح قضا شود، آیا بهتر است بعد از این در این مجالس شرکت نکند یا این که عدم شرکت او باعث دوری از اهل بیت «علیه السلام» می‌شود؟
پاسخ: بدیهی است که نماز واجب، مقدم بر فضیلت شرکت در مجالس عزاداری اهل بیت «علیهم السلام» است و ترک نماز و فوت شدن آن به بهانه شرکت در عزاداری امام حسین «علیه السلام» جایز نیست، ولی شرکت در عزاداری به گونه‌ای که مزاحم نماز نباشد ممکن و از مستحبات مؤکد است
آیت الله العظمی خامنه‌ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۴

از ساختمان حسینیه صدای قرائت قرآن و مجالس حسینی بسیار بلند پخش می‌شود به طوری که صدای آن از بیرون شهر هم شنیده می‌شود و این امر منجر به سلب آسایش همسایگان شده است و مسئولین و سخنرانان حسینیه اصرار به ادامه آن دارند، این عمل چه حکمی دارد؟
پاسخ: اگر چه اقامه مراسم و شعائر دینی در زمانهای مناسب در حسینیه از بهترین کارها و جزو مستحبات مؤکد می‌باشد، ولی واجب است برگزار کنندگان مراسم و عزاداران تا حد امکان از ادبیت و ایجاد مزاحمت برای همسایگان بپرهیزند هر چند با کم کردن صدای بلندگو و تغییر جهت آن به طرف داخل حسینیه باشد.
آیت الله العظمی خامنه‌ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۶

نظر شریف حضرت عالی نسبت به ادامه حرکت دسته‌های عزاداری در شبهای محرم تا نصف شب همراه با استفاده از طبل و نی چیست؟
پاسخ: به راه انداختن دسته‌های عزاداری برای سید الشهداء و اصحاب او «علیهم السلام» و شرکت در امثال این مراسم امر بسیار پسندیده و مطلوبی است و از بزرگترین اعمالی است که انسان را به خداوند نزدیک می‌کند، ولی باید از هر عملی که باعث ادبیت دیگران می‌شود و یا فی نفسه از نظر شرعی حرام است، پرهیز کرد.
آیت الله العظمی خامنه‌ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۷

پرسش: می‌خواستم بدانم که اگر انسانی فقط در مراسم عزاداری و یا بوسیله نوارهای عزاداری گریه اش بگیرد اینکه در خلوت و تنهایی خودش نمیتواند گریه کند نشانه کم بودن درجه اخلاص وی است؟ لطفاً توضیح بفرمایید.
پاسخ: خیر چه بسا انسان در جمع و از مستقیم شنیدن واقعه بهتر آن را ترسیم می‌کند و این موجب تأثر بیشتر می‌گردد
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش: نظر مبارک را در رابطه با کیفیت مطلوب نحوه برگزاری عزاداری سالار شهیدان (علیه السلام) بیان فرمایید؟
پاسخ: بهترین شیوه عزاداری، تشکیل مجالس با شکوه و ذکر اهداف مقدس امام حسین (علیه السلام) و تاریخچه کربلا و تحلیل فرازهای آن و مراسم سوگواری، و همچنین تشکیل دسته جات عزاداری با شکوه، توأم با شعارهای بیدار کننده و سازنده و پخش جزوه ها و پوسترهای حساب شده و پر محتوا و استفاده از پلاکاردها یا شعارهای جالب و جذاب و روشن کننده اهداف عزاداری حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) و مانند آن است.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش: در جریان کربلا چه کسی پیروز شد؟
پاسخ: به یقین پیروزی از آن امام حسین (علیه السلام) و یارانش بود، زیرا پیروزی به معنی رسیدن به هدف است و هدف امام حسین (علیه السلام) که ظاهر ساختن چهره کریه منافقان بنی امیه و نجات اسلام از چنگال آن تقاله‌های عصر جاهلیت بود، حاصل شد و مراسم باشکوه عصر ما که وسیله بسیار موثری برای دمیدن روح شجاعت و ایثار در برابر ظلم و بیدادگری در کالبد انسان هاست، گواه این پیروزی است و باید فراموش نکنیم یک عامل مهم پیروزی انقلاب ما و پیروزی در جنگ تحمیلی همین حماسه عاشورا بود که در راهپیمایی ها و سنگرهای مجاهدان زمزمه می‌شد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش: برگزاری مراسم شیرخوارگان حسینی چه حکمی دارد؟ چنانچه شرکت کنندگان وجوهی را اهدا و یا نذر کردند، این وجوه باید در چه راهی مصرف شود؟
پاسخ: این مراسم هرگاه بصورت معتدل برگزار شود و چنانچه درآمدی داشت صرف عزاداری شود مانعی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش: هر سال گروهی از پیروان سایر مذاهب مایل هستند در این مراسم بیدار کننده شرکت جویند، آیا شرکت آنها جایز است؟
پاسخ: شرکت آنها مانعی ندارد و حتی تذورات آنها را باید پذیرفت.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

« السلام عليك يا ابا عبد الله الحسين »

پرسش - در مراسم عزاداري ائمه معصومين عليهم السلام سینه زدن یا چنگ زدن به صورت به طریقی که خون بیاید چه حکمی دارد؟
پاسخ - عزاداري بر آن بزرگواران به هر نحوی که موجب ضرر معتد به به بدن نباشد و مشتمل بر خلاف شرع از هر جهت نباشد مطلوب است
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - گاهی در مجالس عزاداري سالار شهیدان علیه السلام، که پر جمعیت نیز می باشند، دیده شده که خادمین و نوکران ابی عبدالله علیه السلام رفتار ناشایستی با عزاداران دارند، (مثل فریاد زدن، هُل دادن و غیره) این کارها از حیث شرعی چه حکمی دارد؟
پاسخ - باید با عزاداران و مستمعین با ادب رفتار و با احترام پذیرایی شود.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

مجالس و عظم و خطابه

تعزیه و شبیه خوانی اگر مشتمل بر دروغ و وهن مذهب نباشد، اشکال ندارد لکن بهتر است به جای آن مجالس و عظم و خطابه برپا شود
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۳

پرسش : آیا تشکیل مجلس فقط به صورت مداحی و بدون استفاده از ارشادات خطبا جایز است؟
پاسخ : باید از این کار جداً پرهیز کرد که اهداف مقدس امام حسین (علیه السلام) را به خطر می اندازد به علاوه مردم بسیاری از اصول و فروع و تعلیمات اسلام و ارزش های والای آن را در این مجالس از خطبا فرا می گیرند و گاه در غیر این مجالس برای آنها ممکن نیست
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - بعضی افراد در تعزیه نقش امام معصوم علیه السلام یا نقش شخصیت هایی مثل حضرت عباس علیه السلام را اجرا می کنند و حال آنکه صاحب سابقه درخشانی نیستند و فقط به جهت اینکه خوب برنامه اجرا می کنند آن نقش را به عهده می گیرند نظر مبارک را بیان نمایید.
پاسخ - درخشان بودن سابقه تعزیه خوان شرط نیست ولی اگر سوء سابقه خصوصاً سوء حال فعلی عرفاً توهین باشد نباید آن اشخاص، مجری باشند. اصولاً مناسب است عزاداري حضرات ائمه طاهرين عليهم السلام به صورت مجلس روضه خواني برگزار شود تا سخنرانان عالم و واعظ و روضه خوان هاي متعهد ضمن ذکر مصائب آن بزرگواران با ذکر فضائل و مناقب و تاریخ زندگی ایشان و بیان احادیث و احکام و تبلیغ معارف اسلام و دفع بدع و شبهات، مردم را آگاه و به مکتب اهل بیت عليهم السلام هدایت و ارشاد نمایند.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

مداحی

مسأله ای مداحی، مسأله ای مهمی است. مداحی- همچنان که قبلاً هم ... عرض کردم- ادامه ای راه ستایشگران برجسته ای اهل بیت در دوران اختناق اموی و عباسی است. قضیه، فقط قضیه ای شعرخوانی نیست؛ بلکه مسئله، مسأله ای پراکندن مدایح و فضایل و حقایق در قالبی است که برای همه ی شنوندگان، قابل فهم و درک و در دل آن ها دارای تأثیر است
تأثیر شعر در ذهن مخاطب بیشتر است. گاهی يك شاعر، يك بيت شعر می گوید که از چند ساعت حرف زدن يك سخنور توانا گویاتر است. يك بيت یا يك مصرع شعر، در ذهنها می ماند و مردم آن را می فهمند و تکرار می کنند و نتیجتاً ماندگار می شود.
گاهی می بینید که برای حفظ يك بنای اعتقادی یا عاطفی، آن قدر که يك شعر اهمیت دارد، چندین کتاب اهمیت ندارد
اگر مداحی بتواند يك شعر خوب را که دارای مضمون و محتوای خوبی باشد، با صدای خوبی بخواند، شما ببینید که چه قدر خدمت بزرگی است. بسم الله، این گوی و این میدان. منتها شرط اولش این است که شعر خوب باشد
چنانچه شعر با صدای خوش همراه شد، تأثیرش مضاعف می شود؛ اما در استخوان بندی این کار، صدای خوش دخالتی ندارد. اگر صدای خوش بود و این شعر را با آن محتوای خوب و با آن الفاظ زیبا و با آن مضمونی که مورد نیاز است، همراهی کرد، ارزش آن دو برابر می شود. یقیناً قصیده ای را که کسی این گونه بخواند، ارزش آن از يك سخنرانی يك ساعته ای يك آدم دانشمند بیشتر است
یکی از چیزهایی که باید در این اشعار باشد، عبارت از مفاهیم بلند اسلامی- مثلاً در باب توحید یا نبوت- است. بهترین اشعار قدما در باب توحید و نبوت، همین مدایحی است که شعرای بزرگ ما در مقدمه ای دیوانها و مثنویهایشان ذکر کرده اند و گفته اند. این اشعار شعرای برجسته، مضامینی قوی و حقیقتاً روشنگر دارد که انسان می تواند پیامبر (ص) یا امام (ع) یا فاطمه ای زهرا (سلام الله علیها) را با مضمون این اشعار بشناسد. نمی گویم درست بشناسد، چون ما که نمی توانیم آن بزرگواران را درست بشناسیم؛ اما در همان حدی که ممکن است، باید تلاش کنیم.
مثلاً وقتی راجع به امیر المؤمنین شعری خوانده می شود، باید هم مقام معنوی علی (ع)- که ما از او خبر کمی داریم و از ذهن و فکر و دل ما آدم های پایین و متوسط پنهان است- و هم عبادت و مظلومیت و حکومت و عدل و ضعیف پروری و دشمن ستیزی و جهاد امیر المؤمنین (ع) را بشناسیم.

حدود بیست سال پیش، این حرفها را می زدیم و خیلی، آن ها را می شنیدند؛ ولی نمی فهمیدند که ما چه می گوئیم. می گفتیم فقط در باره ی خال و خط خیالی چهره ای ائمه (علیهم السلام) شعر نسرایید. شعر گفتن در باره ی زلف و ابروی و چشم و عارض امام که تعریف نیست. حالا ابروی امیر المؤمنین (صلوات الله علیه) کمائی باشد یا نباشد، مگر در شخصیت او چقدر اثر می گذارد؟! زلف او افشان باشد یا نباشد، مگر چقدر اثر می گذارد که حالا بباییم در قصیده ای که می خواهیم راجع به امیر المؤمنین بسراییم، از زلف امیر المؤمنین بگوئیم! البته، حالا به نظرم کم شده است. این شاء الله که الآن این چیزها نباشد

باید بتدریج طوری بشود که این سیمت مداحی- که واقعاً يك منصب است- حدود و ثغوری هم پیدا کند. مداحی اهل بیت، خیلی بالاست
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۶۸، ص: ۴۲۹ / سخنرانی در دیدار با جمع کثیری از ذاکران و مداحان اهل بیت (علیهم السلام) در خجسته سالروز ولادت صدیقی کبری حضرت زهرا (پرسش - - ۱۳۶۸ / ۱۰ / ۲۸

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

نباید بگذارید منبر ده دقیقه‌ای یا بیست دقیقه‌ای شما از معارف خالی بماند. ... دیدم بعضی از برادران مداح ... بحمد الله این نکته را رعایت کرده بودند. در منبر مداحی حتماً در اول، فصلی اختصاص بدهید به نصیحت یا بیان معارف به زبان زیبایی شعر. اصلاً رسم مداحی از قدیم این‌طوری بوده است؛ الآن يك مقدار آن رسماً کم شده. مداح در اول منبر يك قصیده، يك ده بیت شعر - کمتر، بیشتر - فقط در نصیحت و اخلاق، با الفاظ زیبا خطاب به مردم بیان می‌کرد؛ مردم هم می‌فهمیدند و اثر هم می‌گذاشت. من يك وقت گفتم که گاهی شعر يك مداح از يك منبر يك‌ساعتی ما اثرش بیشتر است. البته همیشگی نیست؛ گاهی است. اگر خوب انتخاب و اجرا شود، این‌طوری خواهد بود.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۴، ص: ۱۲۶ / ماه مرداد / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه زهرا (پرسش - - ۱۳۸۴ / ۰۵ / ۰۵)

بنده در بعضی از خوانندگان جلسات مداحی اطلاع پیدا کردم، استفاده‌ی از مدح‌ها و تمجیدهای بی‌معناست، که گاهی هم مضر است. فرض کنید راجع به حضرت ابا الفضل (سلام‌الله‌علیه) صحبت می‌شود؛ بنا کنند از چشم و ابروی آن بزرگوار تعریف کردن؛ مثلاً قربون چشمت بشم! مگر چشم قشنگ در دنیا کم است؟ مگر ارزش ابا الفضل به چشمهای قشنگش بوده؟! اصلاً شما مگر ابا الفضل را دیده‌اید و می‌دانید چشمش چگونه بوده؟!

این‌ها سطح معارف دینی ما را پایین می‌آورد.

معارف شیعه در اوج اعتلاست.

معارف شیعی ما معارفی است که يك فیلسوف در غرب پرورش‌یافته‌ی با مفاهیم غربی و بزرگشده‌ی آشنای با معارف فلسفی غرب مثل هانری کربن را می‌آورد دو زانو جلوی علامه‌ی طباطبایی می‌نشاند؛ او را خاضع می‌کند و می‌شود مروج شیعه و معارف آن در اروپا. می‌شود معارف شیعه را در همه‌ی سطوح عرضه کرد؛ از سطوح ذهن متوسط و عامی بگیرد تا سطوح بالاترین فیلسوف‌ها. ما با این معارف نباید شوخی کنیم.

ارزش ابا الفضل العباس به جهاد و فداکاری و اخلاص و معرفت او به امام زمانش است؛ به صبر و استقامت اوست؛ به آب نخوردن اوست در عین تشنگی و بر لب آب، بدون اینکه شرعاً و عرفاً هیچ مانعی وجود داشته باشد. ارزش شهدای کربلا به این است که از حریم حق در سخت‌ترین شرایطی که ممکن است انسان تصورش را بکند، دفاع کردند. ... انسان در این میدان برو، بجای شیرخوارش هم باشد، زنش هم باشد، مادرش هم باشد، ناموس‌اش هم باشد، همه‌ی این‌ها هم در معرض خطر قرار بگیرند و پایش نلرزد؛ ارزش ابا الفضل، ارزش حبیب بن مظاهر، ارزش جون در این هاست، نه در قد رشیدش یا بازوی پیچیده‌اش. قد رشید که خیلی در دنیا هست؛ ورزشکارهای زیبایی اندام که خیلی هستند؛ این‌ها که در معیار معنوی ارزش نیست. گاهی روی این تعبیرها تکیه هم می‌شود! حالا يك وقت شاعری در يك قصیده‌ی سی، چهل بیتی اشاره‌ای هم به جمال حضرت ابا الفضل می‌کند؛ آن يك حرفی است؛ ما نباید خیلی خشکی به خرج دهیم و سخت‌گیری کنیم؛ اما اینکه ما همه‌اش بیابیم روی ابروی کمانی و بینی قلمی و چشم خمار این بزرگواران تکیه کنیم، اینکه مدح نشد؛ در مواردی ضرر هم دارد

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۴، ص: ۱۲۶ / ماه مرداد / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه زهرا (پرسش - - ۱۳۸۴ / ۰۵ / ۰۵)

من شنیده‌ام در مواردی از آهنگ‌های نامناسب استفاده می‌شود. مثلاً فلان خواننده‌ی طاغوتی یا غیر طاغوتی شعر عشقی چرندی را با آهنگی خوانده؛ حالا ما بیابیم در مجلس امام حسین و برای عشاق امام حسین، آیات والای معرفت را در این آهنگ بریزیم و بنا کنیم آن را خواندن؛ این خیلی بد است. خودتان آهنگ بسازید. این همه ذوق و این همه هنر وجود دارد. یقیناً در جمع علاقه‌مندان به این جریان کسانی هستند که می‌توانند آهنگ‌های خوب مخصوص مداحی بسازند؛ آهنگ عزا، آهنگ شادی.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۴، ص: ۱۲۶ / ماه مرداد / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه زهرا (پرسش - - ۱۳۸۴ / ۰۵ / ۰۵)

عزیزان من؛ مؤمنین به حسین بن علی علیه‌السلام! امروز حسین بن علی می‌تواند دنیا را نجات دهد؛ به شرط آنکه با تحریف، چهره‌ی او را مغشوش نکنند. نگذارید مفاهیم و کارهای تحریف‌آمیز و غلط، چشمها و دلها را از چهره‌ی مبارک و منور سید الشهداء علیه الصلوة و السلام، منحرف کند. با تحریف مقابله کنید.

... عاشورا و ماجرای حسین بن علی باید در منبر، به شکل سنتی روضه‌خوانی شود؛ اما نه برای سنت‌گرایی، بلکه از طریق واقعه‌خوانی. یعنی اینکه، شب عاشورا این‌طور شد، روز عاشورا این‌طور شد، صبح عاشورا این‌طور شد. شما ببینید يك حادثه‌ی بزرگ، به مرور از بین می‌رود؛ اما حادثه‌ی عاشورا، به برکت همین خواندن‌ها، با جزئیاتش باقی مانده است. فلان‌کس این‌طوری آمد با امام حسین وداع کرد؛ این‌طوری رفت به میدان، این‌طوری جنگید؛ این‌طوری شهید شد و این کلمات را بر زبان جاری کرد.

واقعه خوانی، تا حدّ ممکن، باید متقن باشد. مثلاً در حدود «لهوف» ابن طاووس و «ارشاد» مفید و امثال این‌ها- نه چیزهای من‌درآوردی- واقعه‌خوانی و روضه‌خوانی شود. در خلال روضه‌خوانی، سخنرانی، مذاحی، شعرهای مصیبت، خواندن نوحه‌ی سینه‌زنی و در خلال سخنرانیهای آموزنده، ماجرا و هدف امام حسین علیه الصلوة و السلام. یعنی همان هدفی که در کلمات خود آن بزرگوار هست

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۴، ص: ۳۱ / ماه خرداد / بیانات در دیدار روحانیون و وعاظ، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۷۴ / ۰۳ / ۰۳

ما در باب مرتبه‌خوانی حرفهای زیادی داریم. بارها هم ما توی همین جلسه به شما مداحهای عزیز عرض کردیم، جاهای دیگر هم گفتیم که در مرتبه‌خوانی بایستی به صدق واقعه پایبند بود. درست است که شما می‌خواهید مستمع خودتان را بگریانید، اما این گریاندن را به وسیله‌ی هنرنمایی در کیفیت بیان واقعه تأمین کنید، نه در ذکر واقعه‌ای که اصل ندارد. ما در گذشته‌ها سراغ داشتیم- ان شاء الله حالا آن‌جور نیست- که بعضی‌ها فی المجلس يك چیزی را جعل می‌کردند؛ نکته‌ای همان‌جا به ذهنش می‌آمد، می‌دید خوب است، موقعیت خوب است، همان‌جا می‌گفت و از مردم اشک می‌گرفت! این درست نیست. اشک گرفتن از مردم که هدف نیست؛ هدف، آمیختن این دل اشک‌آلود- که اشک را به چشم می‌رساند و چشم را اشک‌بار می‌کند- به معارف زلال است؛ البته با هنرنمایی.

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

ما در مشهد يك منبري معروفی داشتیم- خدا او را رحمت کند- مال پنجاه سال قبل است؛ مرحوم ركن الواعظین. او منبر می‌رفت و مردم پای منبر روضه‌خوانی او مثل ابر بهار گریه می‌کردند؛ در حالی که خودش هم بارها می‌گفت من اسم نیزه و خنجر نمی‌آورم. واقعاً هم نمی‌آورد؛ بنده دهها منبر از او دیده بودم. حادثه را آن‌چنان هنرمندانه تصویر می‌کرد که مجلس را منقلب می‌ساخت؛ بدون اینکه بگوید «گشتند»، بدون اینکه بگوید «تیر زدند»، بدون اینکه بگوید «شمشیر چنین زدند» یا «خنجر چنین زدند»؛ این‌ها را نمی‌گفت. می‌توان با شیوه‌های هنرمندانه، روضه‌خوانی خوب کرد و گریاند.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۹، ص: ۴۷ / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه زهرا (در دیدار مداحان اهل بیت (ع) - ۱۳/۰۳/۱۳۸۹

نوحه‌سرانی حضرت سید الشهداء علیه السلام به وسیله مداحان اهل بیت و گرفتن پول و اعانات و نذورات در مقابل آن چه حکمی دارد؟
پاسخ - نوحه‌سرانی در مجالس عزای حضرت سید الشهداء علیه السلام از اعظم قربات است، و دریافت تبرّعات و اعانات و نذورات مربوط به این کار مانع ندارد.

استفتانات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۳ س ۴۱

گفتن جملات غلوآمیز جایز نیست و باید از ترویج مداحانی که اهل غلو هستند و نیز جلسات آنها پرهیز شود
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۹

پرسش : در پایان بعضی ها بعد از مجالس تولد ائمه اطهار(ع) ، به سینه زنی برای امام حسین (ع) می پردازند . نظر شما در این باره چیست و آیا این کار درستی هست ؟

پاسخ : خوب است در مجالس عزا به عزاداری و در مجالس تولد آن بزرگواران به جشن و شادی پرداخته شود.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : چه نوع از مداحی در مجالس اهل بیت علیهم السلام مجاز است و مداحان چه نکاتی باید رعایت کنند؟
پاسخ : اشعاری که مداحان عزیز استفاده می کنند باید مطابق منابع معتبر و مشهور باشد و مطالب ضعیف و بی سند مطرح نشود، حماسی باشد و روح حماسه را در جوانان زنده نگه دارد و از آواهای مبتذل و مطالبی که در شان ائمه علیهم السلام و عزاداران در مداحی بهره‌یزند و سعی کنند روش های سنگین و آبرومند را به کار گیرند تا موجب وهن مجلس امام حسین(علیه السلام) نشوند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : مداحی هایی که حالت غنا دارد چه حکمی دارد؟
پاسخ : هرگاه آن صدا متناسب مجالس لهو و فساد باشد جایز نیست.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : در بعضی مجامع و هیئات مذهبی اشعاری سروده و خوانده می شود که در ضمن آن، لفظ جلاله (الله) را به ذوات مقدّسه عصمت - علیهم صلوات الله - و غیره نسبت می دهند، مثلاً گفته می شود من علی اللهی ام، یا من حسین اللهی ام و یا زینب اللهی ام، آیا بیان این گونه اشعار جواز شرعی دارد؟
پاسخ : این تعبیرات مناسب افراد معتقدیه مکتب معصومین(علیهم السلام) نیست و لازم است به این اشخاص تذکر داده شود و آنها را از این کار نهی کرد و برای بزرگداشت مقام آن بزرگواران راههای خوب و سنجیده و معقول وجود دارد که نیازی به این حرفها ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - نظر حضرتعالی در مورد مداحی چیست؟ و يك مدّاح اهل بیت علیهم السلام چه خصوصياتی باید داشته باشد؟
پاسخ - مدّاحی اهل بیت عصمت و طهارت سلام الله علیهم اجمعین چنانچه برای خدا باشد عبادت است و اجر عظیم دارد و به همین جهت مداح باید اهل تقوا و مقید باشد اشعاری که می‌خواند خلاف واقع و دروغ نباشد و این عبادات را تا می‌تواند به قصد قربت انجام دهد تا از ثوابات آن برخوردار شود هر چند گرفتن مزد در برابر آن اشکال ندارد.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - آیا مداحی که با ریتم موسیقی و به صورت غنا خوانده شود حرام است؟
پاسخ - بلی؛ حرام است.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - آیا دریافت وجه توسط مدّاح و سخنران در عوض مداحی و سخنرانی در مجالس عزاداری سیدالشهداء علیه‌السلام جائز است؟
پاسخ - جائز است.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - مداحان در اثنای دعای کمیل و ندبه و زیارت عاشورا، اشعار یا روضه می‌خوانند، این کار چه حکمی دارد؟
پاسخ - بهتر است دعاهاي وارده را بدون این که در اثنای آنها شعر و یا چیز دیگری خوانده شود بخوانند ولي خواندن روضه صحیح در بعضی مواضعی که مناسب دعاست اشکال شرعی ندارد؛ بلی اگر طوری در این کار، افراط شود که از صورت دعا خواندن خارج شود معلوم نیست ثواب آن دعا را داشته باشد.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

گفتن ذکر هایی مثل خدای من حسین است، من علی‌الّهم و لا إله إلا فاطمه چه حکمی دارد؟
پاسخ : باید ترك شود

سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * . ۸۰/۱۲/۱

مزاحمت - نارضایتی

از ساختمان حسینیه صدای قرائت قرآن و مجالس حسینی بسیار بلند پخش می‌شود به طوری که صدای آن از بیرون شهر هم شنیده می‌شود و این امر منجر به سلب آسایش همسایگان شده است و مسئولین و سخنرانان حسینیه اصرار به ادامه آن دارند، این عمل چه حکمی دارد؟
پاسخ: اگر چه اقامه مراسم و شعائر دینی در زمانهای مناسب در حسینیه از بهترین کارها و جزو مستحبات مؤکد می‌باشد، ولی واجب است برگزار کنندگان مراسم و عزاداران تا حد امکان از اذیت و ایجاد مزاحمت برای همسایگان بپرهیزند هر چند با کم کردن صدای بلندگو و تغییر جهت آن به طرف داخل حسینیه باشد.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۶

نظر شریف حضرت عالی نسبت به ادامه حرکت دسته‌های عزاداری در شبهای محرم تا نصف شب همراه با استفاده از طبل و نی چیست؟
پاسخ: به راه انداختن دسته‌های عزاداری برای سید الشهداء و اصحاب او «علیهم السلام» و شرکت در امثال این مراسم امر بسیار پسندیده و مطلوبی است و از بزرگترین اعمالی است که انسان را به خداوند نزدیک می‌کند، ولی باید از هر عملی که باعث اذیت دیگران می‌شود و یا فی نفسه از نظر شرعی حرام است، پرهیز کرد.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۷

پرسش: اگر عزاداری برای امام حسین (علیه السلام) باعث تضییع حقوق دیگران شود آیا موجب ضمان خواهد شد؟ بطور کلی آیدار این مورد خاص رعایت حقوق دیگران واجب است یا تشکر
پاسخ: عزاداری یکی از مستحبات مهم است ولی حفظ حقوق دیگران از واجبات است. بنابراین باید طوری عزاداری کرد که حقوق کسی ضایع نشود.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - بعضی عزاداری‌ها و هیئات به صورت چادر و خیمه در کوی و خیابان بر پا می‌شود و برخی از همسایگان به این کار، رضایت ندارند، و اقامه مجلس به این شکل و شرکت در آن چه حکمی دارد؟
پاسخ - این مراسم را به نحوی برگزار کنند که موجب زحمت عابرین و همسایگان نشود.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - اگر برای برپایی هیأت، بنا به فرض از مالی استفاده شود که صاحب آن راضی نیست، اقامه و شرکت در آن مجلس چگونه است؟ و در صورت عدم اطلاع از رضایت صاحب مال، حکم مسئله چیست؟
پاسخ - اگر عین مالی که صاحبش راضی نیست مورد استفاده قرار گیرد تصرف در آن حرام است و ضمان دارد.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

مسجد

در بعضی از مساجد در ایام عزاداری از علم‌های متعددی استفاده می‌شود که دارای تزئینات زیاد و گرانبهایی است و گاهی موجب سؤال متدینین از اصل فلسفه آنها می‌گردد و در برنامه‌های تبلیغی خلل ایجاد می‌کند و حتی با اهداف مقدس مسجد تعارض دارد، حکم شرعی در این رابطه چیست؟
پاسخ: اگر قرار دادن آنها در مسجد با شئون عرفی مسجد منافات داشته باشد و یا برای نمازگزاران مزاحمت ایجاد کند، اشکال دارد.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۲

منابع و مقاتل

واقع‌خوانی، تا حدّ ممکن، باید متقن باشد. مثلاً در حدود «لهوف» ابن طاووس و «ارشاد» مفید و امثال این‌ها- نه چیزهای من‌درآوردی- واقع‌خوانی و روضه‌خوانی شود. در خلال روضه‌خوانی، سخنرانی، مذاحی، شعرهای مصیبت، خواندن نوحه‌ی سینه‌زنی و در خلال سخنرانیهای آموزنده، ماجرا و هدف امام حسین علیه الصّلاة و السّلام. یعنی همان هدفی که در کلمات خود آن بزرگوار هست
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۴، ص: ۳۱ / ماه خرداد / بیانات در دیدار روحانیون و وعاظ، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۷۴ / ۰۳ / ۰۳

پرسش: حوادث کربلا را از چه کتابی بگیریم بهتر است؟
پاسخ: کتاب‌های خوبی در این زمینه نوشته شده، از جمله: ارشاد مرحوم شیخ مفید، لهوف سید بن طاووس، مقتل الحسین مرحوم مقرر، منتهی الآمال مرحوم محدث قمی
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش: لطفاً نظر مبارکتان را در مورد کتاب اسرار آل محمد (صلی الله علیه و آله) نوشته قیس بیان فرمایید. آیا این کتاب مورد تأیید شما می‌باشد؟
پاسخ: برخی از مطالب آن خوب است و مطالب مورد تردید نیز در آن هست، بنابراین نمی‌توان در مورد آن قضاوت کلی نمود.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - مقاتل معتبر اعم از فارسی و عربی از نظر حضرتعالی کدامند؟
پاسخ - از کتبی که در این زمینه مرحوم محدث آقای حاج شیخ عباس قمی تألیف نموده‌اند استفاده نمایید.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

موسیقی در عزاداری

آیا زدن طبل و شیپور در تعزیه حضرت سید الشهداء علیه السلام جائز است یا نه؟

ج - اگر از آلات لهو و لعب نباشد و وهن بر مذهب هم نشود مانع ندارد.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۴ س ۴۵

استفاده از آلات موسیقی، مناسب با عزاداری سالار شهیدان علیه السلام نیست و شایسته است مراسم عزاداری، به همان صورت متعارفی که از قدیم متداول بوده، برگزار شود. البته استفاده از طبل و سنج به نحو متعارف، اشکال ندارد
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴۵

استفاده از آلات موسیقی مانند ارگ (از آلات موسیقی و شبیه پیانو است) و سنج و غیر آنها در مراسم عزاداری چه حکمی دارد؟
پاسخ :

استفاده از آلات موسیقی، مناسب با عزاداری سالار شهیدان نیست و شایسته است مراسم عزاداری به همان صورت متعارفی که از قدیم متداول بوده برگزار شود.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۸

استفاده از طبل و سنج و شیپور و همچنین زنجیرهایی که دارای تیغ هستند در مجالس و دسته های عزاداری چه حکمی دارد؟
پاسخ : اگر استفاده از زنجیرهای مزبور موجب وهن مذهب در برابر مردم شود و یا باعث ضرر بدنی قابل توجهی گردد، جایز نیست ولی استفاده از شیپور و طبل و سنج به نحو متعارف اشکال ندارد.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۱

پرسش: استفاده از طبل و سنج در دسته جات سینه زنی سید الشهداء (علیه السلام) آیا جائز است ؟
پاسخ: مانعی ندارد .
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش : باسلام: آیا در مراسم شام غریبان ابا عبدالله(علیه السلام) چنانچه همزمان بامداحی (نی) نواخته شود اشکال شرعی دارد یا خیر؟
پاسخ : هرگاه آهنگ مناسب مجالس لهو و فساد باشد جائز نیست.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : طبل زدن در مراسم عزاداری امام حسین(علیه السلام) چه حکمی دارد؟
پاسخ : تعظیم شعائر حسینی از افضل قربات است و از هر وسیله معقول می توان استفاده کرد، استفاده از طبل اگر با آهنگهای مناسب مجالس فساد نباشد اشکالی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : استفاده از طبل و سنج در مراسم عزاداری و غیر آن چه حکمی دارد؟
پاسخ : استفاده از طبل و سنج در این مراسم آن چنان که معمول است و آهنگ لهوی در آن نیست اشکالی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - در زمان عزاداری سالار شهیدان حسین بن علی علیهما السلام استفاده از طبل و صنج جهت هماهنگی عزاداران چه حکمی دارد؟
پاسخ - اشکال دارد.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

نذر

- در محل ما مرسوم است که در ایام محرم، مخصوصا عاشورا علمهایی می بندند و مردم پارچه هایی را برای آنها نذر می کنند و آن پارچه ها را به آن علمها می بندند و رفته رفته زیاد می شود آیا جایز است که آن پارچه ها را بفروشند و به مصرف عزاداری برسانند یا خیر؟
پاسخ - با رضایت نذر کنندگان اشکال ندارد چون اینگونه نذرها عامیانه و صحیح نیست چون صیغه خوانده نشده.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۶۸ س ۲۹

س ۳۰

- این جانب از سالهای قبل تعداد پانزده رأس گوسفند نذر حضرت ابو الفضل (علیه السلام) داشتم که تا کنون به علت عدم وضع مالی قادر به ادای دین خود نبوده ام حال آیا اجازه می فرمایید پول آنها را به حساب شماره ۱۰۰ تقدیم نمایم؟
پاسخ - اگر با صیغه شرعیه نذر کرده اید باید بر طبق نذر عمل کنید و در غیر این صورت اختیار با خود شما است.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۶۸ س ۳۰

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

س ۳۱

- این جانب چند سال قبل نذر نمودم که در دهه فاطمیه هر سال در محل خودمان يك مجلس روضه‌خوانی برگزار نمایم ولی چون در حال حاضر واعظی در آن محل نداریم آیا در صورت امکان در همان ایام در تهران مجلس را برگزار کنم یا پول آن را به فقرا بدهم مانعی ندارد؟ پاسخ - اگر نذر شرعی کرده‌اید در همان محل اقامه روضه‌خوانی نمایید.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۶۸ س ۳۱

س ۳۲

- حدود پنجاه سال قبل در قریه‌ای يك عده از معتمدین محلّ صندوق ابو الفضل العباس (علیه السلام) تأسیس نمودند که هر کس نذری داشت در آن بیندازد تا در ایام وفات و جمعه‌ها در مسجد محلّ مجالس سوگواری خامس آل عبا (علیه السلام) برقرار کنند و هر ساله هفت شب به اهالی ولیمه بدهند بیست سال قبل برای مسجد صندوق دیگری نیز ساختند که اهالی نذورات خود را در صندوق جدید الاحداث هم می‌ریزند و پول صندوق جدید و صندوق قدیمی صرف روضه‌خوانی و سوگواری در ایام وفات و شبهای جمعه و ماههای محرم و صفر می‌شود حالا يك عده ایراد می‌کنند و می‌گویند ابو الفضل (علیه السلام) بی‌نیاز است وجه موجود صندوق را صرف فقرا و محتاجین و معتدین بنمائیم با توجه به مراتب فوق نظر خود را در این زمینه بیان فرمایید؟

ج

- وجوه صندوق را در مجالس عزاداری کما فی السابق صرف کنند و مخارج فقرا و محتاجین از جای دیگر تأمین شود.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۶۹ س ۳۲

س ۳۴

- شخصی نذر کرده در سال مقداری برنج و گوشت برای امام حسین (علیه السلام) بپردازد و قبلاً اینگونه عمل می‌نموده که یا می‌پخته و اطعام می‌نموده و یا به روحانی محل می‌داده و می‌گفته هر طور خودت صلاح می‌دانی در این راه به مصرف برسان ولی فعلاً آن روحانی فوت کرده آیا می‌شود جهت حسینیّه خرج نمود؟

ج

- بر همان روال گذشته اطعام کند.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۷۰ س ۳۴

س ۳۹

- شخصی نذر کرده است هر سال در ماه محرم خرج سیّد الشهداء بدهد حال اگر سالی برنج پیدا نشود و صیغه نذر هم نخوانده باشد و قصد قربت هم نکرده باشد آیا می‌تواند این خرج را به فقرا بدهد یا خرج بنای مسجد کند یا خیر؟

ج

- در فرض مرقوم اختیار با خود او است.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۷۲ س ۳۹

س ۴۱

- مقداری پارچه ملبوس به وسیله افرادی به عنوان نذر و غیره از سالهای متمادی به هیأت حضرت ابو الفضل (علیه السلام) اهدا گردیده اما از آنجایی که در هیأت به این نوع نذورات احتیاجی نیست آیا می‌شود این نوع نذورات را فروخت و پول آن را در مصارف ساختمانی و غیره صرف نمود یا خیر؟ و نیز آیا امکان دارد اجناس فوق را به مستضعفین اهدا نمود یا نه؟
ج - صرف در مصارف و مصالح هیئت نمایند مگر در صورتی که معلوم باشد که نظر نادر یا اهداکننده توسعه داشته است.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۷۲ س ۴۱

س ۴۴

- هشت سال پیش نذر کرده بودم که هر وقت پول دستم آمد، برای سقاخانه حضرت ابو الفضل در محلّه‌مان يك چلچراغ هدیه کنم، و حال سراغ شيء مزبور رفته ولی پیدا نمی‌شود، ضمناً مصرفش هم در آن محلّ خیلی کم است؛ آیا بنا به فتوای امام می‌توانم قیمت پنج هزار تومان آن را برای ساختن مسجد بدهم، یا چیز دیگری به جای آن بخرم که مورد استفاده بیشتری دارد؟
ج - اگر در نذر صیغه مخصوص به نذر را نخوانده‌اید، اختیار با خود شما است، ولی اگر صیغه نذر خوانده شده در صورت امکان باید به نذر عمل شود.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۷۴ س ۴۴

س ۴۵

- زنی که نذر کرده گوشواره خود را به ضریح حضرت ابو الفضل (علیه السلام) بیندازد و در شرایط فعلی میسور نیست تکلیفش چیست؟
ج - اگر با صیغه شرعی نذر خوانده شده صبر کند تا به نذر عمل نماید.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۷۴ س ۴۵

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

س ۴۶

- این جانب نذر کرده بودم که اگر حاجتم برآورده شود پنج متر پارچه سیاه برای هیأتی بخرم اما هم اکنون از آن هیأت هیچ گونه اطلاعی ندارم آیا می‌توانم این نذر را در هیأتی دیگر و یا در دهات که دسته‌های عزاداری است ادا کنم؟
ج - اگر به هیئت مورد نذر نمی‌توانید برسانید اختیار با خود شما است.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۷۴ س ۴۶

- نذر کردم که هر سال روز تاسوعا جلوه دسته سینه‌زنان، يك گوسفند برای شادی روح حضرت ابو الفضل (ع) قربانی نمایم؛ امسال بر اثر عدم بضاعت مادی نتوانسته‌ام نذر را ادا نمایم، تکلیف شرعی چیست و آیا می‌توانم نذر را به چیز دیگری کمتر یا مشابه تغییر دهم؟
ج - لازم نیست تغییر دهید و چنانچه نذر شما صیغه شرعیه نداشته و فاء واجب نیست.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۶۲ س ۱۵

- آیا يك شخص ارمنی می‌تواند گوسفندی به نذر امام حسین (علیه السلام) به هیئت عزاداران سید الشهداء بدهد، آیا خوردن گوشت آن حلال است یا نه؟
ج - اشکال ندارد.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۶۲ س ۱۳

- شخصی نذر کرده چنانچه فرزندش از مرگ نجات یابد، نصف فرزندش برای حضرت ابو الفضل (ع) باشد، چنانچه نذر مزبور صحیح باشد، تکلیف چیست؟
ج - نذر مزبور باطل است.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۲، ص: ۴۶۲ س ۱۴

اگر شخصی علمی را برای عزاداری سیدالشهدا علیه السلام نذر کرده باشد، آیا جایز است مسئولین حسینی از قبول آن خودداری کنند؟
پاسخ: این نذر، متولی حسینی و هیئت امناء آن را ملزم به قبول علم نمی‌کند.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۳

پرسش: آیا نذر قربانی جلوی دسته عزاداری مشروع است؟
آیا کشتن گوسفند جلوی دسته عزاداری رسم غلطی است؟
پاسخ: اشکال ندارد.
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش: پولی که به صورت نذر به هیئتهای عزاداری می‌دهند در صورتیکه حسینی به آن نیاز نداشته باشد آیا می‌شود از آن برای رفع نیاز مستمندان شیعه استفاده کرد؟
پاسخ: باید در عزاداری صرف شود.
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش: طریقه نذر صحیح برای مراسم عزاداری حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) چگونه است؟
پاسخ: باید نذر کنند که برای رضای خدا به مراسم حسینی، فلان کمک را می‌کنند، و نذر برای پرچم و امثال آن صحیح نیست، بلکه باید برای خدا به نیت کمک به عزای صاحب پرچم یعنی امام حسین (علیه السلام) و یارانش باشد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش: برگزاری مراسم شیرخوارگان حسینی چه حکمی دارد؟ چنانچه شرکت کنندگان وجوهی را اهدا و یا نذر کردند، این وجوه باید در چه راهی مصرف شود؟
پاسخ: این مراسم هرگاه بصورت معتدل برگزار شود و چنانچه درآمدی داشت صرف عزاداری شود مانعی ندارد.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش: هر سال گروهی از پیروان سایر مذاهب مایل هستند در این مراسم بیدار کننده شرکت جویند، آیا شرکت آنها جایز است؟
پاسخ: شرکت آنها مانعی ندارد و حتی نذورات آنها را باید پذیرفت.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش: آیا کشتن گوسفند جلوی دسته جات عزاداری با توجه به مزاحمت ها و آلودگی هایی که تولید می‌کند جایز است و اگر کسی چنین نذری کرده باشد وظیفه اش چیست؟
پاسخ: رسم غلط کشتن گوسفند جلوی دسته های عزاداری علاوه بر آلوده کردن محیط در مواردی باعث نجس شدن مساجد و حسینی ها نیز می‌شود؛ لذا مقید کردن نذر قربانی به کشتن آن جلوی دسته عزاداری مشروع نیست ولی اصل نذر صحیح است و باید قربانی را در محلی دیگر انجام دهند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

پرسش : با توجه به اینکه اداره بهداشت قربانی کردن در خیابان و کوچه ها را غیر بهداشتی اعلام کرده است و اینکه قربانی کردن در کوچه برای دیگران ایجاد مزاحمت می کند، آیا این نذر که گوسفندی جلو هیئت سینه زنی قربانی کنند درست است؟ اگر اداره بهداشت جلوگیری کرد، برای انجام آن نذر چه کار باید کرد؟ (لازم به ذکر است که هیئت بعد از رد شدن از روی خون قربانی معمولاً به مسجد می روند و اکنون نیز با توجه به زمستانی بودن همه زمین ها خیس است)

پاسخ : در جای دیگری قربانی می کند و اشکالی ندارد.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : پدر و مادری نذر می کنند که اگر خدا به آنان فرزند پسر بدهد روز عاشورا بر سر او تیغ بزنند، آیا با توجه به این که انجام این گونه اعمال باعث وهن شیعه و عزاداری سیدالشهدا (علیه السلام) و موجب سوء استفاده دشمنان اسلام می گردد عمل به این نذر واجب است؟

پاسخ : این نذر صحیح نیست چون در نذر رجحان عمل شرط است و این عمل با توجه به این که بهانه ای به دست دشمنان اسلام برای زیر سوال بردن کل مسائل سوگواری خامس آل عبا (علیه السلام) که از افضل قربات است می دهد، خالی از اشکال نیست و بر فرض رجحان این عمل، نذر درباره دیگری کردن صحیح نیست.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - حکم استفاده شخصی از وسایل و لوازمی که بدون خواندن صیغه وقف، فقط به منظور استفاده در عزاداری سیدالشهداء علیه السلام تهیه شده است چگونه است؟ و در صورتی که کسی چندین بار جاهلاً این کار را می کرده وظیفه اش چیست؟

پاسخ - استفاده شخصی از وسائل مذکور جایز نیست و کسی که استفاده شخصی نموده باید توبه کند و در برخی موارد، موجب ضمان است.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - آیا اطعام و نذری را که برای ظهر عاشورا در نظر گرفته شده می توان در روزهای دیگر محرم، انجام داد؟

پاسخ - در فرض سؤال نمی توان اطعام و نذر مذکور را در غیر روز عاشورا انجام دهد.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - گاهی پیشنهاد می شود هدایا و نذورات مربوط به عزاداری که برای روضه خوانی حضرت سید الشهداء علیه السلام تعیین می شود در قالب عزاداری های نمایشی و تئاتری مصرف شود، آیا این امر جایز است؟

پاسخ - هدایا و نذور باید در مواردی که مورد نظر هدیه دهنده و نذر کننده است مصرف شود و به همان روش معمول سابق نه به صورت نمایش و تئاتر.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

نقل مطالب بی مأخذ در عزاداری

نقل مطالب و وقایع در عزاداری ها بدون اینکه مستند به روایتی باشد و یا در تاریخ ثابت شده باشد، وجه شرعی ندارد مگر آنکه نقل آن به

عنوان بیان حال به حسب برداشت متکلم بوده و علم به خلاف بودن آن، نداشته باشد

آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۸۸

در بعضی از هیئت های مذهبی مصیبت هایی خوانده می شود که مستند به مقتل معتبری نیست و از هیچ عالم یا مرجعی هم شنیده نشده است و هنگامی که از خواننده مصیبت از منبع آن سؤال می شود، پاسخ می دهند که اهل بیت (ع) این گونه به ما فهمانده اند و یا ما را راهنمایی کرده اند و واقعه کربلا فقط در مقاتل نیست و منبع آن هم فقط گفته های علما نمی باشد بلکه گاهی بعضی از امور برای مذاح یا خطیب حسینی از راه الهام و مکاشفه مکشوف می شود، سؤال من این است که آیا نقل وقایع از این طریق صحیح است یا خیر؟ و در صورتی که صحیح نباشد، تکلیف شنوندگان چیست؟

پاسخ : نقل مطالب به صورت مزبور بدون این که مستند به روایتی باشد و یا در تاریخ ثابت شده باشد، وجه شرعی ندارد مگر آن که نقل آن به عنوان بیان حال به حسب برداشت متکلم بوده و علم به خلاف بودن آن، نداشته باشد و تکلیف شنوندگان نهی از منکر است بشرطی که موضوع و شرایط آن نزد آنان ثابت شده باشد.

آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتاءات / س ۱۴۴۵

پرسش : بعضی از خطبا اصرار دارند که در منابر خود از خواب های مختلفی که درباره مسائل مربوط به عزاداری یا غیر آن است بهره

کافی بگیرند آیا این کار درست است؟

پاسخ : گرچه گاهی خواب ها پرده از روی مسائل مهمی بر می دارد ولی با توجه به اینکه خواب شرعاً حجت نیست نباید در منابر زیاد روی آن تکیه کرد.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - خواندن روضه بی اساس، یا مشکوفاً توسط مداح و یا سخنران، چه حکمی دارد؟

پاسخ - خواندن روضه بی اساس جائز نیست و خواندن چیزی که احتمال صحت آن را می دهد اگر به صورت احتمال باشد اشکال ندارد.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

پرسش - اگر روضه بی اساس خوانده شد ما چه وظیفه ای داریم؟

پاسخ - اگر دروغی از ذاکرین بشنوید بر حسب وظیفه شرعی باید به عنوان نهی از منکر به خود گوینده تذکر دهید و همه مکلفین این وظیفه را دارند.

سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

متأسفانه باید عرض کنم که ... بعضاً گوینده‌ای در يك مجلس به نقل مطلبی می‌پردازد که هم از لحاظ استدلال و پایه‌ی مدرک عقلی یا نقلی سست است و هم از لحاظ تأثیر در ذهن يك مستمع مستبصر و اهل منطق و استدلال، ویرانگر است. مثلاً در يك کتاب، بعضی مطالب نوشته شده است که دلیلی بر کذب و دروغ بودن آن‌ها نداریم. ممکن است راست باشد، ممکن است دروغ باشد. اگر شما آن مطالب را بیان کنید- و لو مسلم نیست خلاف واقع باشد- و با شنیدن آن‌ها برای مستمعان، که جوان دانشجو یا محصل یا رزمنده و یا انقلابی است- و بحمد الله، انقلاب ذهنها را باز و منفتح کرده است- نسبت به دین، سؤال و مسئله ایجاد می‌شود و اشکال و عقده به وجود می‌آید، نباید آن مطالب را بگویید. حتی اگر سند درست هم داشت؛ چون موجب گمراهی و انحراف است، نباید نقل کنید؛ چه رسد به اینکه اغلب این مطالب مندرج در بعضی کتابها، سند درستی هم ندارد. يك نفر از زبان دیگری، مطلبی را مبنی بر این می‌شنود که من در فلان سفر، فلان‌جا بودم، که فلان اتفاق افتاد. گوینده از روی مدرک یا بدون مدرک، چنان مطلبی را می‌گوید. شنونده هم آن را باور می‌کند و در کتابی می‌نویسد و این کتاب به دست من و شما می‌رسد. من و شما چرا باید آن مطلب را که نمی‌تواند در يك مجمع بزرگ، برای ذهنهای مستبصر و هوشیار و آگاه توجیه شود، بازگو کنیم؟! مگر هر مطلبی را هر جا نوشتند، انسان باید بخواند و بازگو کند؟!

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «ککلیویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۷ / ۰۳ / ۱۳۷۳

بنده خیلی متأسفم که بگویم ... برخی کارها در ارتباط با مراسم عزاداری ماه محرم دیده شده است که دست‌هایی به غلط، آن را در جامعه‌ی ما ترویج کرده‌اند. کارهایی را باب می‌کنند و رواج می‌دهند که هرکس ناظر آن باشد، برایش سؤال به وجود می‌آید. به عنوان مثال، در قدیم الایام بین طبقه‌ی عوام الناس معمول بود که در روزهای عزاداری، به بدن خودشان قفل می‌زدند! البته، پس از مدتی، بزرگان و علما آن را منع کردند و این رسم غلط بر افتاد. اما باز مجدداً شروع به ترویج این رسم کرده‌اند و شنیدم که بعضی افراد، در گوشه و کنار این کشور، به بدن خودشان قفل می‌زنند! این چه کار غلطی است که بعضی افراد انجام می‌دهند؟!

قمه زدن نیز همین‌طور است. قمه زدن هم از کارهای خلاف است. می‌دانم عده‌ای خواهند گفت: «حق این بود که فلانی اسم قمه را نمی‌آورد.» خواهند گفت: «شما به قمه زدن چه کار داشتید؟ عده‌ای می‌زنند؛ بگذارید بزنند!» نه؛ نمی‌شود در مقابل این کار غلط سکوت کرد. اگر به گونه‌ای که طی چهار، پنج سال اخیر بعد از جنگ، قمه زدن را ترویج کردند و هنوز هم می‌کنند، در زمان حیات مبارک امام رضوان الله علیه ترویج می‌کردند، قطعاً ایشان در مقابل این قضیه می‌ایستادند. کار غلطی است که عده‌ای قمه به دست بگیرند و به سر خودشان بزنند و خون بریزند. این کار را می‌کنند که چه بشود؟! کجای این حرکت، عزاداری است؟! البته، دست بر سر زدن، به نوعی نشانه‌ی عزاداری است. شما بارها دیده‌اید، کسانی که مصیبتی برایشان پیش می‌آید، بر سر و سینه‌ی خود می‌کوبند. این نشانه‌ی عزاداری معمولی است. اما شما تا به حال کجا دیده‌اید که فردی به خاطر رویکرد مصیبت عزیزترین عزیزانش، با شمشیر بر مغز خود بکوبد و از سر خود خون جاری کند؟! کجای این کار، عزاداری است؟! قمه زدن، سنتی جعلی است. از اموری است که مربوط به دین نیست و بلاشک، خدا هم از انجام آن راضی نیست. علمای سلف دستشان بسته بود و نمی‌توانستند بگویند «این کار، غلط و خلاف است.» امروز روز حاکمیت اسلام و روز جلوه‌ی اسلام است. نباید کاری کنیم که آحاد جامعه‌ی اسلامی برتر، یعنی جامعه‌ی محب اهل بیت علیهم‌السلام که به نام مقدس ولی‌عصر ارواحنا فداه، به نام حسین بن علی علیه‌السلام و به نام امیر المؤمنین علیه‌الصلاة والسلام، مفتخرند، در نظر مسلمانان و غیر مسلمانان عالم، به عنوان يك گروه آدم‌های خرافی بی‌منطق معرفی شوند.

يك وقت بود در گوشه و کنار، چند نفر دُور هم جمع می‌شدند و دور از انظار عمومی مبادرت به قمع‌زنی می‌کردند و کارشان، تظاهر- به این معنا که امروز هست- نبود. کسی هم به خوب و بد عملشان کار نداشت؛ چرا که در دایره‌ی محدودی انجام می‌شد. اما يك وقت بناسبت که چند هزار نفر، ناگهان در خیابانی از خیابانهای تهران با قم یا شهرهای آذربایجان و یا شهرهای خراسان ظاهر شوند و با قمه و شمشیر بر سر خودشان ضربه وارد کنند. این کار، قطعاً خلاف است. امام حسین علیه‌السلام، به این معنا راضی نیست. من نمی‌دانم کدام سلیقه‌هایی و از کجا این بدعت‌های عجیب و خلاف را وارد جوامع اسلامی و جامعه‌ی انقلابی ما می‌کنند؟!

... يك بدعت عجیب و غریب و نامأنوس دیگر هم در باب زیارت درست کرده‌اند! بدین ترتیب که وقتی می‌خواهند قبور مطهر ائمه علیهم‌السلام را زیارت کنند، از در صحن که وارد می‌شوند، روی زمین می‌خوابند و سینه‌خیز خود را به حرم می‌رسانند! شما می‌دانید که قبر مطهر پیغمبر صلاة الله علیه و قبور مطهر امام حسین، امام صادق، موسی بن جعفر، امام رضا و بقیه‌ی ائمه علیهم‌السلام را همه‌ی مردم، ایضاً علما و فقه‌های بزرگ، در مدینه و عراق و ایران، زیارت می‌کردند. آیا هرگز شنیده‌اید که يك نفر از ائمه علیهم‌السلام و یا علما، وقتی می‌خواستند زیارت کنند، خود را از در صحن، به طور سینه‌خیز به حرم برسانند؟! اگر این کار، مستحسن و مستحب بود و مقبول و خوب می‌نمود، بزرگان ما به انجامش مبادرت می‌کردند. اما نکردند. حتی نقل شد که مرحوم آیت‌الله العظمی آقای بروجرودی رضوان الله تعالی علیه، آن عالم بزرگ و مجتهد قوی و عمیق و روشن‌فکر، عتیبه‌بوسی را باینکه شاید مستحب باشد، منع می‌کرد. احتمالاً استحباب بوسیدن عتبه، در روایت وارد شده است. در کتب دعا که هست. به ذهنم این است که برای عتیبه‌بوسی، روایت هم وجود دارد. باینکه این کار مستحب است، ایشان می‌گفتند «انجامش ندهید، تا مبادا دشمنان خیال کنند سجده می‌کنیم؛ و علیه شیعه، تشییعی درست نکنند.» اما امروز، وقتی عده‌ای وارد صحن مطهر علی بن موسی الرضا علیه‌الصلاة والسلام می‌شوند، خود را به زمین می‌اندازند و دویست متر راه را بطور سینه‌خیز می‌پیمایند تا خود را به حرم برسانند! آیا این کار درستی است؟ نه؛ این کار، غلط است. اصلاً اهانت به دین و زیارت است. چه کسی چنین بدعت‌هایی را بین مردم رواج می‌دهد؟ نکند این هم کار دشمن باشد؟! این‌ها را به مردم بگویید و ذهنها را روشن کنید.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۳، ص: ۵۹ / بیانات در جمع روحانیون استان «ککلیویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم / ۱۷ / ۰۳ / ۱۳۷۳

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »»

بنده در بعضی از خوانندگان جلسات مداحی اطلاع پیدا کردم، استفاده‌ی از مدح‌ها و تمجیدهای بی‌معناست، که گاهی هم مضر است. فرض کنید راجع به حضرت ابا الفضل (سلام‌الله‌علیه) صحبت می‌شود؛ بنا کنند از چشم و ابروی آن بزرگوار تعریف کردن؛ مثلاً قریون چشمش بشم! مگر چشم قشنگ در دنیا کم است؟ مگر ارزش ابا الفضل به چشمهای قشنگش بوده؟! اصلاً شما مگر ابا الفضل را دیده‌اید و می‌دانید چشمش چگونه بوده؟! این‌ها سطح معارف دینی ما را پایین می‌آورد. معارف شیعه در اوج اعتلاست. معارف شیعی ما معارفی است که يك فیلسوف در غرب پرورش‌یافته‌ی با مفاهیم غربی و بزرگشده‌ی آشنای با معارف فلسفی غرب مثل هانری کربن را می‌آورد دو زانو جلوی علامه‌ی طباطبایی می‌نشانند؛ او را خاضع می‌کند و می‌شود مروج شیعه و معارف آن در اروپا. می‌شود معارف شیعه را در همه‌ی سطوح عرضه کرد؛ از سطوح ذهن متوسط و عامی بگیرد تا سطوح بالاترین فیلسوف‌ها. ما با این معارف نباید شوخی کنیم. ارزش ابا الفضل العباس به جهاد و فداکاری و اخلاص و معرفت او به امام زمانش است؛ به صبر و استقامت اوست؛ به آب نخوردن اوست در عین تشنگی و بر لب آب، بدون اینکه شرعاً و عرفاً هیچ مانعی وجود داشته باشد. ارزش شهدای کربلا به این است که از حریم حق در سخت‌ترین شرایطی که ممکن است انسان تصورش را بکند، دفاع کردند. ... انسان در این میدان برود، بجهی شیرخوارش هم باشد، زنش هم باشد، مادرش هم باشد، ناموس‌اش هم باشد، همه‌ی این‌ها هم در معرض خطر قرار بگیرند و پایش نلرزد؛ ارزش ابا الفضل، ارزش حبیب بن مظاهر، ارزش جون در این‌هاست، نه در قد رشیدش یا بازوی پیچیده‌اش. قد رشید که خیلی در دنیا هست؛ ورزشکارهای زیبایی اندام که خیلی هستند؛ این‌ها که در معیار معنوی ارزش نیست. گاهی روی این تعبیرها تکیه هم می‌شود! حالا بگوشت شاعری در يك قصیده‌ی سی، چهل بیتی اشاره‌ای هم به جمال حضرت ابا الفضل می‌کند؛ آن يك حرفی است؛ ما نباید خیلی خشکی به خرج دهیم و سخت‌گیری کنیم؛ اما اینکه ما همه‌اش بیابیم روی ابروی کمائی و بینی قلمی و چشم خمار این بزرگواران تکیه کنیم، اینکه مدح نشد؛ در مواردی ضرر هم دارد

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۴، ص: ۱۲۶ / ماه مرداد / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه زهرا (پرسش - ۱۳۸۴ / ۰۵ / ۰۵)

من شنیده‌ام در مواردی از آهنگ‌های نامناسب استفاده می‌شود. مثلاً فلان خواننده‌ی طاغوتی یا غیر طاغوتی شعر عشقی چرندی را با آهنگی خوانده؛ حالا ما بیابیم در مجلس امام حسین و برای عشاق امام حسین، آیات والای معرفت را در این آهنگ بریزیم و بنا کنیم آن را خواندن؛ این خیلی بد است. خودتان آهنگ بسازید. این همه ذوق و این همه هنر وجود دارد. یقیناً در جمع علاقه‌مندان به این جریان کسانی هستند که می‌توانند آهنگ‌های خوب مخصوص مداحی بسازند؛ آهنگ عزا، آهنگ شادی.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۴، ص: ۱۲۶ / ماه مرداد / بیانات در سالروز ولادت حضرت فاطمه زهرا (پرسش - ۱۳۸۴ / ۰۵ / ۰۵)

بعضی از پیرایه‌ها دروغند و بعضی از نقلها خلاف می‌باشند و حتی آنچه که در بعضی از کتابها نوشته شده است، مناسب شأن و لایق مفهوم و معنای نهضت حسینی نیست. این‌ها را بایستی شناخت و جدا کرد... این حادثه به عنوان پشتوانه‌ی نهضت و انقلاب باید آبرومند و پرتیش و پر قدرت باقی بماند. اگر برخورد امروز ما با این حادثه، مثل روضه‌خوانی باشد که در پنجاه سال قبل برخورد می‌کرد- یعنی چیزی را در جایی می‌دید و مثلاً برحسب احتمال ذهنی، آن را ترجیح می‌داد و نقل می‌کرد و مؤمنین را می‌گرباند و هم آن‌ها و هم خود او به ثواب می‌رسیدند- ممکن است به حادثه ضرر بزنیم.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۶۸، ص: ۲۰۱ / ماه مرداد / سخنرانی در دیدار با اعضای جامعه‌ی روحانیت مبارز و مجمع روحانیون مبارز تهران، علما و ائمه‌ی جماعت و جامعه‌ی و عاط تهران و اعضای شورای هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۶۸ / ۰۵ / ۱۱

عزیزان من؛ مؤمنین به حسین بن علی علیه‌السلام! امروز حسین بن علی می‌تواند دنیا را نجات دهد؛ به شرط آنکه با تحریف، چهره‌ی او را مغشوش نکنند. نگذارید مفاهیم و کارهای تحریف‌آمیز و غلط، چشمها و دلها را از چهره‌ی مبارک و منور سید الشهداء علیه الصلاة والسلام، منحرف کند. با تحریف مقابله کنید.

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۴، ص: ۳۱ / ماه خرداد / بیانات در دیدار روحانیون و وعظه در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۷۴ / ۰۳ / ۰۳

شکی نیست که در مواردی در عزاداری‌ها حرفهای غیر واقعی و غلط و خرافی گفته می‌شود؛ لیکن اگر فرض می‌کردیم هیچ حرف غلطی هم به آن معنا بیان نشود، اما وقتی حرف صحیح ولی سست و بدون استناد به يك مدرک درست گفته شود، یا حرفی که ایمان مردم را متزلزل کند و در باور مخاطبان نگنجد، گفته شود، این هم مضر است

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۶، ص: ۱ / سال ۱۳۷۶ / ماه فروردین / بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی (ره) مشهد مقدس رضوی - ۱۳۷۶ / ۰۱ / ۰۱

مسأله‌ی عاشورا شوخی نیست. نمی‌شود این قضیه‌ی با آن عظمت را با خرافات آمیخت و انتظار تأثیر کامل داشت

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۰، ص: ۱۰۱ / سخنرانی در دیدار با روحانیون و مبلغان، در آستانه‌ی ماه محرم - ۱۳۷۰ / ۰۴ / ۲۰

بزرگترین دشمنی در این قسمت با اسلام، همین است که کسانی به نام اسلام، به نام دین خدا و به نام محبت اهل بیت علیهم‌السلام، خرافاتی را اشاعه دهند که وقتی کسانی از این خرافات اطلاع پیدا می‌کنند، بگویند «اگر اسلام این است، ما این اسلام را نمی‌خواهیم!» این، ضربه‌ی بزرگی است... هرچا خرافات به میان آید، دین خالص بدنام خواهد شد

بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۶، ص: ۱ / سال ۱۳۷۶ / ماه فروردین / بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی (ره) مشهد مقدس رضوی - ۱۳۷۶ / ۰۱ / ۰۱

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »

در کنار ترویج و تبلیغ معارف اصیل دینی و اسلام ناب، باید با خرافات مبارزه کرد. کسانی دارند روز به روز خرافات جدیدی را وارد جامعه‌ی ما می‌کنند. مبارزه‌ی با خرافات را باید جدی بگیرید ... در مبارزه‌ی با خرافات شجاع باشید. البته خرافه چیست؟ خود این مهم است. بعضیها هستند که حقایق دینی را هم به عنوان خرافه انکار می‌کنند. ما کاری با آن‌ها نداریم. آنچه که با کتاب و سنت متقن و معتبر ثابت شده شده، از دین است؛ چه حالا عقول بیسندند یا نپسندند. از این حمایت و دفاع کنید. آنچه که با دلیل معتبر ثابت نشده است و با مبانی و اصول دینی معارضه ندارد، در باره‌ی آن ساکت بمانید. آنچه که با یکی از اصول دینی معارضه دارد و مدرک معتبری ندارد، ردش کنید. این می‌شود خرافه، و معیار خرافه این است. امروز شما ببینید مدعیان ارتباط با امام زمان و ارتباط با غیب، با شکلهای مختلف در جامعه دارند کار می‌کنند. البته این همه نشانه‌ی این است که گرایش به دین، يك عنصر اصلی در زندگی مردم است. مردم به مسائل دینی علاقه دارند که آدم خرافه‌ساز می‌رود خرافه درست می‌کند؛ چون آن کالای اصلی در اختیارش نیست، کالای تقلبی را به میدان می‌آورد تا اینکه مردم را جذب کند. این نشانه‌ی گرایش مردم به دین است. اما خوب، این خطرناک است. در مقابله‌ی با خرافات و آن چیزهایی که از دین نیست، شجاع باشید و بگویید. ملاحظه‌ی اینکه حالا ممکن است کسی بدش بیاید یا ممکن است چه بکند، نکنید؛ که غالباً در مواردی انسان متأسفانه می‌بیند که این مراعاتها هست بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۵، ص: ۱۵۴ / دیدار با روحانیون - ۱۳۸۵ / ۰۸ / ۱۷

پرسش : حکم ضرب و جرح بدن در عزاداری ابعادا... چیست؟ لطفاً نظر خود را راجع به سینه زنی، زنجیر زنی و قمه زنی به طور مجزا و شفاف بیان کنید.
پاسخ : عزاداری خامس آل عبا از مهمترین شعائر دینی و رمز بقای تشیع می باشد ولی بر عزاداران عزیز لازم است از کارهایی که موجب وهن مذهبی گردد و یا آسیبی به بدن آنها وارد می کند خودداری کنند.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : اگر عزاداری برای امام حسین (علیه السلام) باعث تضییع حقوق دیگران شود آیا موجب ضمان خواهد شد؟ بطور کلی آیا در این مورد خاص رعایت حقوق دیگران واجب است یا تشکر
پاسخ : عزاداری یکی از مستحبات مهم است ولی حفظ حقوق دیگران از واجبات است. بنابراین باید طوری عزاداری کرد که حقوق کسی ضایع نشود.
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : آیا رقابت دسته جات با هم جایز است؟
پاسخ : مراسم حسینی باید رمز وحدت و محبت و دوستی و ایثار و فداکاری باشد و از هر کار که سبب اختلاف می شود باید به شدت پرهیز شود
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - در مراسم سینه زدن، در آوردن لباس در صورتی که معرض تحریک باشد چه حکمی دارد؟
پاسخ - اگر معرض تحریک باشد اشکال دارد و بهتر است با لباس عزاداری شود.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

نماز

اگر بعضی از واجبات از مکلف به سبب شرکت در مجالس عزاداری فوت شود مثلاً نماز صبح قضا شود، آیا بهتر است بعد از این در این مجالس شرکت نکند یا این که عدم شرکت او باعث دوری از اهل بیت «علیه السلام» می‌شود؟
پاسخ :
بدیهی است که نماز واجب، مقدم بر فضیلت شرکت در مجالس عزاداری اهل بیت «علیهم السلام» است و ترك نماز و فوت شدن آن به بهانه شرکت در عزاداری امام حسین «علیه السلام» جایز نیست، ولی شرکت در عزاداری به گونه‌ای که مزاحم نماز نباشد ممکن و از مستحبات مؤکد است
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۴

پرسش: میتوان به خاطر عزاداری امام حسین (علیه السلام) نماز اول وقت را به تأخیر انداخت؟
پاسخ: سزاوار است که نماز را در اول وقت خوانده شود. و سزاوار است که مراسم طوری تنظیم شود که با اوقات نماز مزاحمت پیدا نکند.
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش - وظیفه کسی که مردّد است امور عزاداری را تا دیر وقت انجام دهد یا مراقبت بر قضا نشدن نماز صبح کند چیست؟
پاسخ - مراقبت بر قضا نشدن نماز، واجب است.
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

نماز جماعت ظهر عاشورا

سیدالشهداء در همان ظهر عاشورا که آن جنگ بزرگ بود و همه در معرض خطر بودند ، وقتی یکی از اصحاب گفت که : ظهر شده است فرمود که : یاد من آوردی نماز را و خدا تو را از نمازگزاران حساب کند و ایستاد در همانجا نماز خواند ، نگفت که ما می خواهیم جنگ کنیم ؛ خیر ؛ جنگ را برای نماز انجام دادند صحیفه ی امام جلد ۱۲ صفحه ی ۳۹۲

لازم است از همه ی برادران و خواهرانی که در سراسر کشور ، در ایام عزاداری ، با اقامه ی عزا و به راه انداختن مراسم عزاداری ، بخصوص با اقامه ی نماز جماعت در ظهر عاشورا و با عرض ارادت به خاندان پیامبر ، این روزها را بزرگ داشتند قشرهای مختلف مردم ، زن و مرد و پیر و جوان سپاسگزاری کنم و از خداوند متعال ، رحمتش را برای همه ی شما مسئلت کنم .
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۷۷ ، ص: ۳۶ / بیانات در خطبه های نماز جمعه ی تهران - ۱۳۷۷ / ۰۲ / ۱۸

اهمیت دادن به نماز در ظهر عاشورا و در میان مراسم سینه زنی و عزاداری ، خود يك نقطه ی برجسته ی دیگر بود .
ما همیشه از اینکه می دیدیم جوانان و مردمان ، سینه زنی روز عاشورا را می کنند و نمازشان به نزدیک غروب می افتد رنج می بردیم .
مردم اهمیت نماز و ذکر خدا و یاد الهی را در لایه های مراسم عاشورا نشان دادند ؛ لذا جای سپاسگزاری و تشکر دارد .
بیانات مقام معظم رهبری سال ۱۳۸۱ ، ص: ۹ / بیانات در خطبه های نماز جمعه ی تهران - ۱۳۸۱ / ۰۱ / ۱۶

پرسش - در ظهر عاشورا عزاداران برای شور و اظهار حزن ، آماده می شوند و از طرفی وقت نماز ظهر می شود ؛ وظیفه مؤمنین چیست ؟
پاسخ - در این موارد باید جمع بین اغراض و کسب فضائل نمود ؛
هم برنامه ای را که به صورت عزاداری برای حضرت سید الشهداء علیه السلام انجام می شود ، انجام دهید و هم نماز ظهر را در اول وقت بجا آورید .
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

نهی از منکر

در بعضی از هیئت های مذهبی مصیبت هایی خوانده می شود که مستند به مقتل معتبری نیست و از هیچ عالم یا مرجعی هم شنیده نشده است و هنگامی که از خواننده مصیبت از منبع آن سوال می شود ، پاسخ می دهند که اهل بیت (ع) این گونه به ما فهمانده اند و یا ما را راهنمایی کرده اند و واقعه کربلا فقط در مقاتل نیست و منبع آن هم فقط گفته های علما نمی باشد بلکه گاهی بعضی از امور برای مذاح یا خطیب حسینی از راه الهام و مکاشفه مکتشف می شود ، سوال من این است که آیا نقل وقایع از این طریق صحیح است یا خیر ؟ و در صورتی که صحیح نباشد ، تکلیف شنوندگان چیست ؟
پاسخ : نقل مطالب به صورت مزبور بدون این که مستند به روایتی باشد و یا در تاریخ ثابت شده باشد ، وجه شرعی ندارد مگر آن که نقل آن به عنوان بیان حال به حسب برداشت متکلم بوده و علم به خلاف بودن آن ، نداشته باشد و تکلیف شنوندگان نهی از منکر است بشرطی که موضوع و شرایط آن نزد آنان ثابت شده باشد .
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۵

پرسش : در بعضی مجامع و هیئات مذهبی اشعاری سروده و خوانده می شود که در ضمن آن ، لفظ جلالة (الله) را به ذوات مقدسه عصمت - علیهم صلوات الله - و غیره نسبت می دهند ، مثلاً گفته می شود من علی اللهی ام ، یا من حسین اللهی ام و یا زینب اللهی ام ، آیا بیان این گونه اشعار جواز شرعی دارد ؟
پاسخ : این تعبیرات مناسب افراد معتقد به مکتب معصومین (علیهم السلام) نیست و لازم است به این اشخاص تذکر داده شود و آنها را از این کار نهی کرد و برای بزرگداشت مقام آن بزرگواران راههای خوب و سنجیده و معقول وجود دارد که نیازی به این حرفها ندارد .
سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - اگر روضه بی اساس خوانده شد ما چه وظیفه ای داریم ؟
پاسخ - اگر دروغی از ذاکرین بشنوید بر حسب وظیفه شرعی باید به عنوان نهی از منکر به خود گوینده تذکر دهید و همه مکلفین این وظیفه را دارند .
سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

وقف

اگر وقف کند بر سید الشهداء (علیه السلام) باید صرف شود در عزاداری و مجلس عزا و روضه خوانی به هر نحو که متعارف است .
امام خمینی رحمه الله / رساله نجات العباد ، ص: ۳۰۸ مسأله ۱۸

اگر برای سید الشهداء علیه السلام وقف نماید ، در اقامه عزاداری آن حضرت از اجرت گوینده و آنچه که صرف آن در مجلس عزا برای شنونده ها و دیگران متعارف است مصرف می شود .
تحریر الوسيلة (ترجمه فارسی) ، ج ۲ ، ص: ۸۲ مسأله ۵۸

وهن مذهب

آیا زدن طبل و شیپور در تعزیه حضرت سید الشهداء علیه السلام جایز است یا نه؟

ج - اگر از آلات لهو و لعب نباشد و وهن بر مذهب هم نشود مانع ندارد.
استفتائات حضرت امام رحمه الله ج ۳، ص: ۵۸۴ س ۴۵

عزاداری به شیوه مرسوم و سنتی اشکال ندارد بلکه مستحسن است، لکن از هرگونه کاری که موجب وهن مذهب باشد پرهیز شود.
آیت الله العظمی خامنه ای / سایت لیدر / منتخب المسائل / عزاداری / شماره ۴۴

استفاده از طبل و سنج و شیپور و همچنین زنجیرهایی که دارای تیغ هستند در مجالس و دسته های عزاداری چه حکمی دارد؟
پاسخ : اگر استفاده از زنجیرهای مزبور موجب وهن مذهب در برابر مردم شود و یا باعث ضرر بدنی قابل توجهی گردد، جایز نیست ولی استفاده از شیپور و طبل و سنج به نحو متعارف اشکال ندارد.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۱

آیا آن چه متداول شده که به عنوان عزاداری برای امام حسین «علیه السلام» گوشت بدن را سوراخ کرده و قفل و سنگ کیلو به آن آویزان می کنند، جایز است؟

پاسخ :
این گونه اعمال که موجب وهن مذهب می شوند جایز نیست.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۴۹

اگر انسان در زیارتگاههای ائمه «علیهم السلام» خود را به زمین بیندازد و همانند بعضی از مردم که صورت و سینه خود را بر زمین می مالند تا از آن خون جاری شود و به همان حالت وارد حرم می شوند، عمل کند چه حکمی دارد؟

پاسخ :
این اعمال که به عنوان اظهار حزن و عزاداری سنتی و محبت ائمه «علیهم السلام» محسوب نمی شوند از نظر شرعی اعتباری ندارند، بلکه اگر منجر به ضرر بدنی قابل توجه و یا وهن مذهب شوند، جایز نیست.
اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۵۰

در روز عاشورا مراسمی مانند قمه زنی و پا برهنه وارد آتش و ذغال روشن شدن برگزار می شود که علاوه بر این که باعث بدنام شدن مذهب شیعه اثنی عشری در انظار علما و پیروان مذاهب اسلامی و مردم جهان می شود، ضررهای جسمی و روحی هم به این اشخاص وارد می کند و هم چنین موجب توهین به مذهب می گردد، نظر شریف حضرت عالی در این باره چیست؟

پاسخ :
هر کاری که برای انسان ضرر داشته و یا باعث وهن دین و مذهب گردد حرام است و مؤمنین باید از آن اجتناب کنند و مخفی نیست که بیشتر این امور باعث بدنامی و وهن مذهب اهل بیت «علیهم السلام» می شود و این از بزرگترین ضررها و خسارتهاست.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۵۹

آیا قمه زدن بطور مخفی حلال است یا این که فتوای شریف حضرت عالی عمومیت دارد؟

پاسخ :
قمه زنی علاوه بر این که از نظر عرفی از مظاهر حزن و اندوه محسوب نمی شود و سابقه ای در عصر ائمه «علیهم السلام» و زمانهای بعد از آن ندارد و تأییدی هم به شکل خاص یا عام از معصوم «علیه السلام» در مورد آن نرسیده است، در زمان حاضر موجب وهن و بدنام شدن مذهب می شود بنا بر این در هیچ حالتی جایز نیست.
آیت الله العظمی خامنه ای / اجوبه الاستفتائات / س ۱۴۶۰

پرسش: آیا کار کردن در روز عاشورا حرام یا مکروه است ؟

پاسخ: سزاوار است که در ایام شهادت اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) مغازه داران تعطیل کنند بلکه اگر باز مانند مغازه ها جسارت به ساحت مقدس اهل بیت (علیهم السلام) محسوب شود باید از آن اجتناب کنند.
سایت آیت الله العظمی سیستانی

پرسش : در شرایطی که دشمنان اسلام سعی در منزوی کردن مسلمانان دارند و با حیلہ هایی می خواهند اسلام را خرافی و مسلمانان را بی منطق معرفی کنند، انجام برخی اعمال که در متن دین وجود نداشته و در بعضی مناطق عده ای در تظاهر به اسلام و تعظیم شعائر، مرتکب آن می شوند که احياناً موجبات وهن شیعه و عزاداری را فراهم آورده است، چه حکمی دارد؟

پاسخ : لازم است در این شرایط و اوضاع پیروان اهل بیت (علیهم السلام) و عاشقان مکتب حسینی از هرکاری که موجب وهن این مراسم می شود بپرهیزند و به جای آن به سراغ مراسمی بروند که عظمت اهداف حسینی را بیش از پیش آشکار می سازد و اگر جمعی از بزرگان فقهای پیشین (رحمه الله) در عصر و زمان خود بعضی از این کارها را به دلایلی اجازه فرموده اند، هر گاه در عصر و زمان ما بودند مسلماً نظر دیگری داشتند. خداوند همه ما را از پیروان مکتب آن بزرگوار و جان نثاران او قرار دهد.

سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »»

پرسش : لطفاً در مورد جلسات عزاداری به سؤالات زیر پاسخ دهید:

- ۱- سرودن و خواندن شعرهایی که در آن از الفاظی نامناسب (مثل سگ و الاغ و رقاص و مانند آن) استفاده شده، و الفاظ مذکور را به ساحت مقدس ائمه اطهار (علیهم السلام) و خودشان نسبت می دهند چه حکمی دارد؟
- ۲- آیا تقلید صدای سگ، یا الاغ، یا کیوتر در موقع سینه زدن، جهت اظهار عجز در مقابل ائمه (علیهم السلام) جایز است؟
- ۳- سینه زدن و زنجیر زدن بر سینه و شانه به صورت نشسته، یا در حال ایستاده به طوری که بدن لخت باشد، و سینه انسان بسیار سرخ شود، یا خون بیاید، و همچنین هروله کردن و بالا و پایین پریدن در هنگام سینه زدن چه حکمی دارد؟
- ۴- آیا به کار بردن لفظ «خوسین» به جای «حسین» (علیه السلام) جایز است؟
- ۵- فریاد کشیدن، و کوبیدن سر به در و دیوار و زمین، در جلسات عزاداری چه حکمی دارد؟

پاسخ : عزاداری ائمه اطهار (علیهم السلام)، مخصوصاً خامس آل عبا (علیه السلام)، از افضل قربات است، و سرودن و خواندن اشعاری که حاکی از مظلومیت و زحمات و فداکاری آن حضرات نماید کار بسیار خوبی است؛ ولی باید از هرگونه کاری که باعث هتک حرمت آن بزرگواران می شود، و موجب وهن مذهب در نظر دیگران می گردد، و به بدن آسیب می رساند پرهیز گردد. و تعبیراتی که در عرف توهین آمیز است، مانند نسبت سگ به خود دادن، یا صدای حیوانات در آوردن، هیچ کدام مناسب مجالس عزاداری نیست. و باید به همه نصیحت کنند که از این امور، که باعث وهن این مراسم بزرگ می شود، و موجب ناراحتی حضرت بقیه الله می گردد، پرهیز کنند. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : پدر و مادری نذر می کنند که اگر خدا به آنان فرزند پسر بدهد روز عاشورا بر سر او تیغ بزنند، آیا با توجه به این که انجام این گونه اعمال باعث وهن شیعه و عزاداری سیدالشهدا (علیه السلام) و موجب سوء استفاده دشمنان اسلام می گردد عمل به این نذر واجب است؟

پاسخ : این نذر صحیح نیست چون در نذر رجحان عمل شرط است و این عمل با توجه به این که بهانه ای به دست دشمنان اسلام برای زیر سوال بردن کل مسائل سوگواری خامس آل عبا (علیه السلام) که از افضل قربات است می دهد، خالی از اشکال نیست و بر فرض رجحان این عمل، نذر درباره دیگری کردن صحیح نیست. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : آیا تعزیه و شبیه خوانی اشکال دارد و اگر اشکال نداشته باشد بفرمایید که اگر مرد لباس زنان را در تعزیه بپوشد و به جای او بخواند اشکال دارد؟ و آیا صدای شیپور و طبل و دهل در تعزیه حرام است یا خیر؟ در پایان مستدعی است شرایط تعزیه خوانی را بیان فرمایید.

پاسخ : شبیه خوانی اگر با دروغ و آلات لهو توأم نباشد و موجب توهین به مقام شامخ حسین بن علی (علیه السلام) یا سایر شهدا نشود اشکالی ندارد و احتیاط آن است که مردان لباس زنان را نپوشند. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : سینه زدن با تیغ و یا زنجیر زدن با زنجیری که دارای چاقو و یا تیغ می باشد و منجر به زخمی شدن بدن و جاری شدن خون می شود، چه حکمی دارد؟

پاسخ : مسأله عزاداری حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) در هر زمان و در هر مکان از افضل قربات و مایه تقویت روح ایمان و شهادت اسلامی و ایثار و فداکاری و شجاعت در مسلمین است ولی کیفیت عزاداری باید چنان باشد که بهانه ای به دست دشمنان اسلام ندهد و موجب سوء استفاده از آن نشود و این مراسم عظیم و پرشکوه تضعیف نگردد و به همین جهت از کارهایی که موجب وهن مذهب است باید پرهیز شود. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : نظر حضرت عالی در باب تیغ زدن عزاداران امام حسین (ع) در روز عاشورا به عنوان ادای نذریا کسب اجر اخروی چیست؟

پاسخ : عزاداری سیدالشهدا (ع) از افضل قربات است ولی باید از انجام اعمالی که موجب ضرر به بدن یا وهن مذهب می شود اجتناب کنید. و چنین نذری لازم الوفاء نیست. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش : بردن الفاظی چون « ما همه سگ حسینیم » در مجالس عزاداری امام حسین (ع) اشکالی دارد؟

پاسخ : عزاداری خامس آل عبا از مهمترین شعائر دینی است ولی باید از سخنان و اشعاری که متناسب با عزاداران اهل البیت نیست جداً خودداری شود زیرا حضرت سیدالشهدا از این گونه امور بیزار است. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی

پرسش - در برخی از جلسات مذهبی و عزاداری برای اظهار نهایت تذلل در برابر اهل بیت علیهم السلام عده ای صدای حیوانات مانند سگ از خود در می آورند. حکم شرعی آن را بیان فرمایید؟

پاسخ - چون در انظار بعضی موهن است سزاوار است اظهار ارادت و ولایت خود را در صورت های جالب و تحسین آمیز انجام دهید. سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

« السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين »»

پرسش - بعضی افراد در تعزیه نقش امام معصوم علیه السلام یا نقش شخصیت‌هایی مثل حضرت عباس علیه السلام را اجرا می‌کنند و حال آنکه صاحب سابقه درخشانی نیستند و فقط به جهت اینکه خوب برنامه اجرا می‌کنند آن نقش را به عهده می‌گیرند نظر مبارک را بیان نمایید. پاسخ - درخشان بودن سابقه تعزیه خوان شرط نیست ولی اگر سوء سابقه خصوصاً سوء حال فعلی عرفاً توهین باشد نباید آن اشخاص، مجری باشند. اصولاً مناسب است عزاداری حضرات ائمه طاهرين عليهم السلام به صورت مجلس روضه‌خوانی برگزار شود تا سخنرانان عالم و واعظ و روضه‌خوان‌های متعهد ضمن ذکر مصائب آن بزرگواران با ذکر فضائل و مناقب و تاریخ زندگی ایشان و بیان احادیث و احکام و تبلیغ معارف اسلام و دفع بدع و شبهات، مردم را آگاه و به مکتب اهل بیت عليهم السلام هدایت و ارشاد نمایند. سایت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

قمه و زنجیر چاقویی زدن و تیغ کشیدن در مجالس عزای اهل بیت (علیهم السلام) چه حکمی دارد؟ پاسخ: چیزی که در شرایط کنونی، مایه وهن اسلام است، مانند قمه زدن و ...، جایز نیست. چیزی که مایه تعظیم شعائر است یا سبب هتک نیست، مانند زنجیر زدن، جایز است. سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * ۸۰/۱۲/۱

در برخی مجالس که برای بزرگداشت اهل بیت (علیهم السلام) برپا می‌شود، مسایلی به چشم می‌خورد؛ از جمله:

۱. تصریح به الفاظی که دلالت بر الوهیت اهل بیت (علیهم السلام) دارد؛ مانند لا إله إلاّ علی و
۲. خواندن اشعار و بیان مطالبی که مقام خداوند را در برابر اهل بیت (علیهم السلام) پایین می‌آورد؛ مانند خدا عکس علی را می‌بوسید.
۳. انجام بعضی کارها در منظر مردم، برای اظهار ذلت در برابر اهل بیت (علیهم السلام)؛ مانند آویختن زنجیر به گردن و درآوردن صدای حیوانات.
۴. نسبت دادن برخی امور به اهل بیت (علیهم السلام) که به ظاهر با عصمت آنان منافات دارد.

برخی افراد در توجیه این اعمال که در آن شائبه حرمت وجود دارد، می‌گویند: دستگاه امام حسین (علیه السلام) از محدوده فقه خارج است. لطفاً با بیان نظر شریفان، راهگشایی ما برای دستیابی به بینشی به دور از اشتباه و بهره‌مندی صحیح از مجالس اهل بیت (علیهم السلام) باشید.

پاسخ:

۱. اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) همتای قرآن کریم، معصوم و حجت الهی‌اند.
۲. تعظیم شعائر اهل بیت (علیهم السلام) مورد ترغیب اکید شارع مقدس است.
۳. در تمام مراسم، لازم است از غلو پرهیز شود.
۴. لازم است در همه مراسم، از گفتار یا رفتاری که موجب هتک مقام شامخ امامت و وهن خاندان عصمت یا اهانت به اصل عزاداری است، احتراز شود.
۵. نهضت سید الشهداء (علیه السلام) برای احیای حق و اماته باطل بود؛ کاری که حق نباشد، انجام دادن آن مخالف هدف قیام حسینی (ارواحنا فداه) است.

سایت آیت الله العظمی جوادی آملی * ۸۱/۱/۲۲

حسن ختام

داستان فُطْرُسُ ملك، رمزی است از برکت وجود سیدالشهداء که بال شکسته‌ها با تماس به او صاحب بال و پر می‌شوند افراد و ملتها اگر به راستی خود را به گهواره حسین ببالند از جزایر دور افتاده رهایی می‌یابند و آزاد می‌شوند. مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۱۷، ص: ۵۶۴

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین
دفتر ارائه ی خط مشی های مکتبی و تایید شرعی ضوابط و مقررات
مهرماه ۱۳۹۵